

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Podpora osob se zdravotním postižením: role a přínos NNO Krteček
Support for people with disabilities in Písek: The role and contribution of the
NGO Krteček
Tereza Louženská

Vedoucí práce: doc. PhDr. Monika Mužáková, Ph.D.

Studijní program: Speciální pedagogika (B0111A190012)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma „Podpora osob se zdravotním postižením v Písku: role a přínos NNO Krteček“ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Prohlašuji, že jsem při její tvorbě nepoužila nástrojů umělé inteligence jiným způsobem, než je uvedeno ve vyjádření, které je součástí textu práce. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 14. 4. 2025

Ráda bych upřímně poděkovala své vedoucí bakalářské práce, doc. PhDr. Monice Mužákové, Ph.D., za její laskavé a trpělivé vedení, odborné rady a cenné připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem informantům, kteří se ochotně zúčastnili výzkumného šetření a sdíleli se mnou své zkušenosti a názory. V neposlední řadě děkuji své rodině za trpělivost, povzbuzení a podporu v průběhu celého studia i psaní bakalářské práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje roli nestátních neziskových organizací v podpoře rozvoje sebeobslužných dovedností osob se zdravotním postižením, se zaměřením na Klub Krteček v Písku. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem Klub Krteček přispívá ke zlepšení kvality života svých klientů, zejména v oblasti rozvoje sebeobsluhy a samostatnosti, a to z pohledu samotných klientů i zaměstnanců organizace.

Teoretická část práce popisuje sociální služby a jejich význam v životě osob se zdravotním postižením a specifikuje nestátní neziskové organizace a jejich úlohu v této oblasti. Dále se věnuje konkrétním neziskovým organizacím ve městě Písek, které se zaměřují na rozvoj sebeobsluhy, a podrobně charakterizuje Klub Krteček v Písku a jeho význam v rozvoji sebeobslužných dovedností svých klientů.

Empirická část je založena na kvalitativním výzkumu, konkrétně polostrukturovaných rozhovorech se třemi klienty a čtyřmi zaměstnanci Klubu Krteček. Výsledky ukazují, že Klub Krteček je nejvíce vnímán jako prostředek k rozvoji socializace klientů. Ukázalo se však, že organizace hraje významnou roli také v rozvoji dovedností klientů, ačkoliv nemá žádný specializovaný program na přímou podporu sebeobsluhy. Z výzkumu také vyplynulo, že pohledy zaměstnanců na význam sociálních služeb se liší, avšak v otázce důležitosti sebeobsluhy a samostatnosti klientů se shodují.

Výsledky mohou sloužit jako podklad pro další rozvoj služeb nejen Klubu Krteček, ale i jiných organizací pracujících s osobami se zdravotním postižením.

KLÍČOVÁ SLOVA

Klub Krteček v Písku, sociální služby, nestátní neziskové organizace, sebeobsluha

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the role of non-governmental non-profit organizations in supporting the development of self-care skills of people with disabilities, with a focus on the Krteček Club in Písek. The aim of the thesis is to find out how the Krteček Club contributes to the improvement of the quality of life of its clients, especially in the field of the development of self-care and independence, from the perspective of the clients themselves and the employees of the organization.

The theoretical part of the thesis describes social services and their importance in the life of people with disabilities and specifies non-governmental non-profit organizations and their role in this area. It also focuses on specific non-profit organizations in the city of Písek that focus on the development of self-care and describes in detail the Krteček Club in Písek and its importance in the development of self-care skills of its clients.

The empirical part is based on qualitative research, namely semi-structured interviews with three clients and four employees of the Krteček Club. The results show that the Krteček Club is mostly perceived as a means to develop socialization of clients. However, the organization also appeared to play a significant role in developing clients' skills, although it does not have a dedicated programme to directly support self-care. The research also revealed that staff perspectives on the importance of social services varied but were in agreement on the importance of self-care and client independence.

The results can serve as a basis for further development of services not only for the Krteček Club in Písek, but also for other organizations working with people with disabilities.

KEYWORDS

Krteček club in Písek, social services, non-governmental non-profit organizations, self-service

Obsah

ÚVOD	6
1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY	8
1.1 PODPORA ROZVOJE SEBEOBSLUHY U OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM PROSTŘEDNICTVÍM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	10
2 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	14
2.1 DOBROVOLNICTVÍ	15
2.2 SPOLKY	15
2.3 PODPORA SEBEOBSLUHY V NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍCH	16
2.4 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE V PÍSKU.....	18
3 KLUB KRTEČEK V PÍSKU.....	20
3.1 SLUŽBY KLUBU KRTEČEK	21
3.2 FINANCOVÁNÍ.....	23
3.3 DOBROVOLNICTVÍ V KLUBU KRTEČEK.....	23
3.4 KLUB KRTEČEK A ROZVOJ SEBEOBSLUHY	23
4 EMPIRICKÁ ČÁST.....	26
4.1 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	26
4.2 ROZBOR ZÍSKANÝCH DAT	30
4.3 DÍLČÍ ZÁVĚRY	43
4.4 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	45
ZÁVĚR.....	47
SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	49
VYJÁDŘENÍ K VYUŽITÍ NÁSTROJŮ UMĚLÉ INTELIGENCE	53
SEZNAM PŘÍLOH	54

Úvod

Bakalářská práce se zaměřuje na působení Klubu Krteček v Písku, který se věnuje podpoře osob se zdravotním postižením. Autorka si tuto organizaci vybrala z důvodu své osobní zkušenosti. V Klubu Krteček působí již několik let jako dobrovolná asistentka, a měla tak možnost sledovat, jakým způsobem Klub Krteček ovlivňuje životy svých klientů. Tato zkušenost ji přivedla k rozhodnutí propojit svou praktickou činnost se studiem a hlouběji se zaměřit na problematiku rozvoje sebeobslužných dovedností u osob se zdravotním postižením.

Existuje nemálo odborných prací zabývajících se neziskovými organizacemi a jejich vlivem na kvalitu života osob se zdravotním postižením. Většina z nich se však soustředí na všeobecnou kvalitu života, sociální integraci nebo dostupnost služeb. Proto se autorka rozhodla práci zaměřit na konkrétní aspekt – rozvoj sebeobslužných dovedností.

Osoby se zdravotním postižením čelí v každodenním životě řadě výzev, které mohou ovlivnit jejich samostatnost a kvalitu života. Jedním z aspektů jejich nezávislosti je rozvoj sebeobslužných dovedností, tedy schopností postarat se o své základní potřeby, jakými jsou hygiena, stravování, oblékání, obouvání a organizace běžných denních činností. O rozvoj těchto činností se snaží sociální služby a neziskové organizace, které poskytují cílenou podporu a vytváří prostředí pro rozvoj dovedností potřebných k co nejvyšší samostatnosti.

V teoretické části budou nejprve popsány sociální služby obecně, včetně jejich významu a role v podpoře rozvoje sebeobslužných dovedností. Následovat bude charakteristika nestátních neziskových organizací (NNO), jejich definice, fungování a dobrovolnictví. V této části budou podrobně popsány také spolky, jelikož Klub Krteček spadá právě do této formy NNO. Práce se bude věnovat i konkrétním službám a programům, které NNO nabízejí v rámci rozvoje sebeobsluhy, a také přehledem nestátních neziskových organizací v Písku, jež se zaměřují na tuto oblast. V poslední řadě se teoretická část bude soustředit přímo na Klub Krteček v Písku, přičemž budou detailně popsány poskytované služby. Pozornost bude věnována také tomu, jakým způsobem Klub Krteček podporuje rozvoj sebeobslužných dovedností svých klientů a jakou celkovou roli v tomto procesu hraje.

Empirická část práce se bude zaměřovat na samotné výzkumné šetření. Nejprve bude představena použitá metoda, stanovený cíl a specifikace výběru informantů. Cílem výzkumu bude zjištění pohledu a názoru na to, jak Klub Krteček v Písku podporuje kvalitu života

svých klientů v oblasti rozvoje sebeobsluhy. Tento aspekt bude zkoumán jak z perspektivy samotných klientů, tak i z pohledu zaměstnanců organizace. Výzkum bude probíhat prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s informanty. V rámci empirické části budou představeny rozbor výsledků, dílčí závěry a doporučení pro praxi. Výzkumné šetření bude poskytovat nejen vhled do významu sebeobsluhy v životě osob se zdravotním postižením, ale také ukáže, jakou roli v tomto procesu hraje samotná organizace.

1 Sociální služby

Bakalářská práce se zaměřuje na činnost Klubu Krteček, který poskytuje sociální poradenství a sociálně aktivizační služby osobám se zdravotním postižením s důrazem na jejich sebeobsluhu. Z toho důvodu je tato kapitola orientována na představení sociálních služeb a jejich oblastí, charakteristice pojmu sebeobsluha a jeho významu v sociálních službách.

Sociální služby jsou definovány zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který vešel v platnost 31. 3. 2006. Ustanovení § 1 stanovuje, že: *„tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci (dále jen „osoba“) prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblastech sociálních služeb, inspekci sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.“*

Sociální služby do jisté míry spadají pod širší pojem veřejných služeb, které jsou poskytovány v zájmu společnosti. Sociální služby jsou financovány z veřejných rozpočtů a jejich fungování je podrobněji upraveno legislativou, což je činí závislými na rozhodování státu, krajů či obcí. Mohou však být poskytovány i na komerční bázi, kdy dochází k uzavření smlouvy mezi poskytovatelem a uživatelem. Tyto služby jsou určeny především lidem, kteří se nachází v obtížné sociální situaci, a jejich cílem je zlepšit kvalitu jejich života, podpořit jejich začlenění do společnosti nebo chránit společnost před potencionálními riziky. Při poskytování sociálních služeb se bere v úvahu nejen samotný uživatel, ale také jeho rodina. (Matoušek, 2011)

V České republice existují odborné poradny pro uživatele sociálních služeb, které jsou dostupné všem občanům, a to ze zákona bezplatně. Nejčastěji jejich pomoc vyhledávají osoby se zdravotním postižením, rodiče dětí se zdravotním postižením, senioři a další skupiny uživatelů sociálních služeb. Poradny poskytují odborné konzultace týkající se zákona o sociálních službách, především při výběru vhodné sociální služby v regionu, žádostech o příspěvek na péči, pomoci se zpracováním žádostí a odvolání anebo doporučení vhodného právního zastoupení. (Michalík, 2007)

Podle platného zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se sociální služby dělí do tří skupin: sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Součástí zákona je také specifikace forem, ve kterých mohou být služby poskytovány. Patří mezi ně

pobytové služby (klienti službu využívají nepřetržitě, například v domovech pro seniory či domovy se zvláštním režimem), dále ambulantní služby (uživatelé docházejí za službou v určitou dobu, příkladem jsou denní stacionáře či centra denních služeb) a terénní služby (poskytují se přímo v domácím prostředí uživatele, patří sem například pečovatelská služba nebo osobní asistence). (Michalík, 2007)

Sociální poradenství se rozděluje na základní a odborné. Základní sociální poradenství zahrnuje poskytování informací, které pomáhají osobám řešit jejich nepříznivou situaci. Základní sociální poradenství je poskytováno osobám se zdravotním postižením a rodinám s dětmi se zdravotním postižením v Klubu Krteček v Písku. Oproti tomu odborné sociální poradenství je zaměřeno na konkrétní cílové skupiny a je poskytováno ve specializovaných poradenských centrech. (Matoušek, 2011)

Služby sociální péče jsou definovány jako opatření, které pomáhají jednotlivcům udržet si co nejvyšší možnou míru soběstačnosti a zároveň jim umožňují plnohodnotně se zapojit do společnosti. Mezi tyto služby patří osobní asistence, pečovatelská služba, podpora samostatného bydlení, denní a týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory a chráněné bydlení. (Matoušek, 2011)

Služby sociální prevence jsou určeny osobám ohroženým sociálním vyloučením. Pomáhají jim překonat obtížnou situaci a zároveň chrání společnost před šířením negativních sociálních jevů. Tato skupina služeb zahrnuje ranou péči, krizovou pomoc, azylové domy, domy na půl cesty, nízkoprahová centra, terapeutické komunity, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociální rehabilitaci a další formy podpory. (Matoušek, 2011)

Klub Krteček v Písku v rámci sociálních služeb poskytuje sociální poradenství a služby sociální prevence, přesněji služby sociálně aktivizační. Sociálně aktivizační služby mohou být poskytovány formou ambulantní nebo terénní. Sociálně aktivizační služby jsou *„poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením. Služba obsahuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje bez úhrady“* (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019).

1.1 Podpora rozvoje sebeobsluhy u osob se zdravotním postižením prostřednictvím sociálních služeb

Sebeobsluha hraje zásadní roli v životě každého člověka. Pro osoby se zdravotním postižením však může být zvládnání běžných každodenních činností náročnější, proto je důležitá vhodná podpora k rozvíjení těchto dovedností. Sociální služby představují jeden z hlavních nástrojů k rozvoji sebeobslužných dovedností osob se zdravotním postižením. V této podkapitole bude vysvětleno, co je to sebeobsluha, jaký má význam pro osoby se zdravotním postižením a jaké sociální služby podporují rozvoj sebeobsluhy.

Dle Valenty (2015) můžeme zdravotní postižení definovat jako „*narušení běžné činnosti včetně osobní péče z důvodu tělesné či duševní poruchy*“ (Valenta, 2015, s. 145). Důsledkem zdravotního postižení je omezení některých nebo více oblastí běžného života, což vede k výraznému snížení možností jedince, ovlivňuje jeho pracovní schopnosti a negativně dopadá na různé aspekty kvality jeho života (Novosad, 2011).

Kropová et al. (2016) definují sebeobsluhu jako „*spektrum dovedností, znalostí a kompetencí k činnostem každodenního života*“ (Kroupová et al., 2016, s. 82).

Dle Černé et al. (2008) můžeme sebeobslužné činnosti rozdělit do třech hlavních kategorií, a to na stravovací a sebeobslužné úkony, hygienu, oblékání a obouvání. Petráš (2018) k těmto kategoriím dodává péči o své zdraví.

Dle Vágnerové (2014) sebeobsluha a soběstačnost přispívají k emocionálnímu a psychickému zdraví osob. Kromě toho sebeobsluha posiluje schopnost jedince samostatně rozhodovat o svém životě a zajišťovat své základní potřeby. Valenta et al. (2018) s Vágnerovou souhlasí – uvádí, že sebeobsluha hraje důležitou roli v dosažení samostatnosti a nezávislosti jedince na jeho okolí. K tomu ale dodává, že úroveň sebeobsluhy do značné míry závisí na intelektuálních schopnostech a motorických dovednostech, které jsou zásadní pro posouzení a diagnostiku. Růžičková (2011) má velmi podobný názor a tvrdí, že na kvalitu života osob se zdravotním postižením má, mimo jiné, vliv míra dosažené samostatnosti a soběstačnosti. Sebeobslužné dovednosti nám tak velmi napoví o kvalitě života a možnosti socializace osob se zdravotním postižením (Valenta et al., 2018).

Sociální služby podporující rozvoj sebeobsluhy u osob se zdravotním postižením zahrnují zejména ty služby, které pomáhají těmto osobám s rozvojem samostatnosti a soběstačnosti.

Dle Šišky (2005) může být usnadněn proces osamostatňování osob s postižením díky poskytovatelům sociálních služeb.

Autorka se zaměřila na příklady sociálních služeb, které přímo podporují rozvoj sebeobslužných dovedností.

- **Osobní asistence** je služba poskytovaná v přirozeném sociálním prostředí seniorům a osobám se zdravotním postižením, které potřebují podporu jiné osoby v každodenním životě. Osobní asistence zahrnuje pomoc při zajištění chodu domácnosti, při sebeobsluze, stravování, kontaktu se společenským prostředím a také pomoc při prosazování práv a zájmů klienta (Michalík, 2011). „*Cílem je pomoci člověku se zdravotním postižením zvládnout prostřednictvím osobního asistenta ty úkony, která by dělal sám, kdyby neměl určitá funkční omezení*“ (Michálek, 2011, s. 237). Služba se poskytuje za úhradu a měla by být hrazena z příspěvku na péči.
- **Pečovatelská služba** je terénní či ambulantní služba zabývající se podporou při zvládnání běžných činností, jako je hygiena, stravování, péče o vlastní osobu. „*Je poskytována osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby*“ (MPSV, 2019). Tato služba má komplexní charakter a je poskytována v předem stanoveném čase buď v domácím prostředí klienta, nebo v rámci zařízení sociálních služeb (Michálek, 2011). Služba se poskytuje za úhradu klienta.
- **Podpora samostatného bydlení** je terénně poskytovaná služba osobám žijícím ve vlastní domácnosti. Spočívá v pomoci při zajištění chodu domácnosti, nácvikem domácích prací a zprostředkování společenského kontaktu (Matoušek, 2011). Obsahuje také výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti (MPSV, 2019).
- **Centra denních služeb** poskytují ambulantní služby osobám, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Jejich cílem je podpora samostatnosti a soběstačnosti. Sociální služba obsahuje pomoc při osobní hygieně, poskytnutí stravy, ale také výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti (MPSV, 2019). Centra denních služeb poskytují pomoc klientům při řešení problému a rozšíření možnosti jejich zvládnání vlastními silami a usilují o rozvíjení sociálních a pracovních dovedností klientů (Michalík, 2011).

- **Denní a týdenní stacionáře** mají za cíl zachovat či zlepšit kvalitu života jejich klientů a zároveň poskytnout odpočinek pečujícím rodinám (Michalík, 2011). Stacionáře nabízejí zejména výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Mohou zajišťovat také dopravu v podobě svozů z domova do zařízení a nazpět (Matoušek, 2011). Součástí stacionářů je každodenní program aktivit, které cílí na psychickou a fyzickou aktivitu klientů. V některých stacionářích se mohou nacházet sociálně terapeutické dílny, které se zaměřují na výtvarné, rukodělné a jiné činnosti, které podporují osobní rozvoj klientů (Michalík, 2011).
- **Chráněné bydlení** je pobytová služba, která má formu individuálního či skupinového bydlení. Může být definováno jako bydlení v bytě, který patří poskytovateli služby. Cílem chráněného bydlení je vytvořit vyhovující postup, který klient sám zvládne a motivuje ho k maximální samostatnosti a soběstačnosti. Mezi klady patří růst sebevědomí a rozvoj v oblasti sebeobslužných dovedností. Smyslem chráněného bydlení je podpora člověka ve vedení běžného samostatného života ve vlastním nebo poskytnutém bydlení. (Michalík, 2011)
- **Sociálně terapeutické dílny** jsou ambulantní službou poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení. Tyto osoby nejsou z důvodu svého postižení umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. „*Obsahuje činnosti na pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění*“ (MPSV, 2019).
- **Sociální rehabilitace** zahrnuje činnosti zaměřené na podporu samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob se zdravotním postižením. Cílem sociální rehabilitace je rozvoj specifických schopností a dovedností, upevňování návyků a osvojování si každodenních úkonů nezbytných pro samostatný život. Terénní a ambulantní forma zahrnuje nácvik sebeobslužných dovedností, podporu při péči o vlastní osobu, aktivity směřující k sociálnímu začlenění a vzdělávací a aktivizační programy. (MPSV, 2019)

Různorodost těchto služeb, od osobní asistence po chráněné bydlení či sociálně terapeutické dílny, umožňuje přizpůsobení podpory individuálním potřebám osob se zdravotním postižením. Sociální služby kladou důraz nejen na praktickou pomoc a podporu, ale také na

vzdělávání a začlenění do společnosti. Systém těchto služeb tak významně přispívá k větší nezávislosti osob se zdravotním postižením a tím i zvýšení kvality jejich životů. Nicméně, jak upozorňuje Matoušek (2011), institucionální zařízení často vedou k přístupu zaměřenému na medicínské přístupy, díky čemu může docházet k prohlubování závislosti klienta na daném zařízení. Většinou zde nebývá kladen důraz na individuální potřeby klienta. Osoby se zdravotním postižením však mohou využívat terénní sociální služby. Terénní služba představuje formu pomoci a podpory poskytovanou přímo v terénu, nejčastěji v domácím prostředí osoby, která tuto službu využívá. Může také nastat situace, kdy člověk potřebuje službu využít pro doprovod k lékaři, na úřad či na nákup. Hlavním principem služby je zajistit potřebnou podporu na místě a v čase, který si klient předem domluví (Meridiem o.p.s., 2025).

2 Nestátní neziskové organizace

Kromě podpory ze strany rodin osob se zdravotním postižením, státu a státních organizací mají v této oblasti nenahraditelný význam také nestátní neziskové organizace. Ty hrají důležitou roli v podpoře osob nacházejících se v obtížné životní situaci, a to včetně osob se zdravotním postižením. Jejich činnost se zaměřuje na pomoc osobám se zdravotním postižením, jejich rodinám a celkovému přiblížení problematiky života s postižením.

Významnou roli sehrávají nestátní neziskové organizace také v ekonomice, zejména proto, že se zaměřují na oblasti, které nejsou pro subjekty ziskového faktoru atraktivní z důvodu zisku (Hejduková, 2018).

Nestátní neziskové organizace vznikají z iniciativy občanů a zaměřují se na prosazování společných zájmů, které podporují celkový rozvoj společnosti. Jejich role spočívá především v ochraně osob, které se nacházejí v obtížné životní situaci, jsou zranitelné, ohrožené diskriminací nebo nemají možnost hájit svá práva. (Klečková, 2020)

Neziskový sektor tak výrazně přispívá v oblastech vzdělávání, zdravotní péče, sociálních služeb, vědy, kultury či justice (Hejduková, 2018). Pelikánová (2018) s Hejdukovou (2018) souhlasí, a navíc zmiňuje také tělovýchovu, sport a ekologii. Mezi oblasti působení NNO spadají zmíněné sociální služby, a to konkrétně sociální služby pro staré a zdravotně postižené občany, sociální služby pro děti, mládež a rodiny a sociální služby vyloučeným osobám a komunitám (Pelikánová, 2018).

Typické nestátní neziskové organizace naplňují pět znaků mezinárodně sdílené definice NNO. Mezi tyto znaky patří organizovanost, soukromý charakter a nezávislost státu, nerozdělování zisku, samosprávnost a dobrovolnost. (Nadace Neziskovky, 2025).

Nejpočetnější skupinou NNO v českém neziskovém sektoru jsou NNO zájmové, které se věnují organizování zájmové činnosti. Do této skupiny patří organizace věnující se sportu a kultuře. (Nadace Neziskovky, 2025)

Dle Kavana (2022) s pojmem nestátní neziskové organizace významně souvisí pojem filantropie. *„Filantropii lze popsat jako lidumilnost, humanisticky motivovanou dobročinnost, darování finančních prostředků, zboží, času nebo úsilí pro podporu obecně prospěšného účelu“* (Kavan, 2022, s. 21).

2.1 Dobrovolnictví

Mnoho jedinců působí v nestátních neziskových organizacích bez nároku na odměnu, tedy jako dobrovolníci. Dobrovolnictví má pozitivní dopad na společnost napříč různými zeměmi a kulturami. V oblasti volnočasových aktivit zastává podstatnou roli, protože dobrovolníci tvoří významnou část pracovní síly v tomto sektoru (Činčalová, Černá, 2021). Dle Jančíkové a Zmeškalové (2011) dobrovolníky motivuje snaha o dosažení míru, svobody, bezpečnosti a spravedlnosti pro všechny. Dobrovolník je často vnímán jako spolehlivý pomocník, kterého charakterizuje vstřícnost a štedrost. Je ochoten vykonávat více, než se od něj očekává, a je připraven pomáhat druhým. Jeho jednání závisí nejen na jeho povaze, ale také na okolnostech a prostředí, ve kterém se nachází (Dekker a Halman, 2003).

Dobrovolnickou činnost na území České republiky může vykonávat každá osoba starší 15 let. Pro výkon dobrovolnické činnosti v zahraničí je potřeba dosáhnout věku 18 let. Tato dobrovolnická činnost může být krátkodobá i dlouhodobá. Za dlouhodobou dobrovolnickou činnost se považuje tehdy, trvá-li déle než 3 měsíce (Šormová, Klégrová, 2006). *„Pokud chce NNO naplnit své poslání, musí zajistit potřebné množství zdrojů. Základem jsou samozřejmě také lidé ztotožnění s vyhlášeným posláním. Zároveň jsou potřeba finance, věci a další prostředky“* (Boukal, 2013, s. 15).

2.2 Spolky

Stejskal (2012) uvádí, že v České republice převažují nestátní neboli nevládní neziskové organizace nad státními, a tvoří tak nejrozsáhlejší část neziskového sektoru. V České republice existuje poměrně široká škála NNO, mezi které například patří spolky, nadace, ústavy či zájmová sdružení právnických osob. Jejich činnost upravuje především zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (Hejduková, 2018).

Klub Krteček v Písku je pobočný spolek, proto si detailněji představíme právě spolky.

Dle Kavana (2022) jsou spolky nejpočetnější formou NNO. Dříve se tento typ organizace označoval jako občanské sdružení (Krechovská, Hejduková, Hommerová, 2018).

Spolek je sdružení nebo skupina osob, které spojuje společný zájem. Z právního hlediska je spolek definován jako právnická osoba sloužící k samosprávnému a dobrovolnému sdružování. Hlavním cílem spolku mohou být aktivity zaměřené na jeho členy nebo činnosti určené široké veřejnosti, například poskytování sociálních služeb či vzdělávací aktivity (Kryšková, 2019). Spolek mohou založit nejméně tři osoby. Název spolku musí obsahovat

„spolek“ nebo „zapsaný spolek“, případně alespoň zkratku „z.s.“ (Kavan, 2022). Pelikánová (2018) uvádí, že členové některých spolků musí platit členský příspěvek, aby mohli být součástí spolku. Spolek může založit pobočný spolek jako svou organizační jednotku, která má vlastní právní subjektivitu. Existence pobočného spolku je vázána na spolek hlavní, což znamená, že když je spolek zrušen, automaticky zaniknou i všechny spolky pobočné (Kryšková, 2019)

Hlavním cílem veškeré spolkové činnosti vždy bylo a nadále je umožnit osobám se zdravotním postižením žít plnohodnotný život mezi ostatními lidmi a být součástí společnosti (Mužáková, 2004).

2.3 Podpora sebeobsluhy v nestátních neziskových organizacích

Nestátní neziskové organizace tvoří podstatnou část systému podpory osob se zdravotním postižením. Obecně prospěšné společnosti, spolky, nadace či ústavy se věnují pomoci znevýhodněným skupinám obyvatel. Zaměřují se na cílové skupiny, jako jsou osoby se zdravotním postižením, senioři, děti a mládež, samoživitelé, osoby ohrožené domácím násilím a sociálně znevýhodněné skupiny. NNO zaměřené na osoby se zdravotním postižením se, mimo jiné, snaží o rozvoj sebeobsluhy těchto osob. Prostřednictvím sociálních služeb a programů pomáhají lidem zvládat každodenní činnosti s cílem postupné samostatnosti a soběstačnosti. NNO se mohou zaměřovat na přímou podporu sebeobsluhy osob skrze registrované sociální služby, jako je například již zmíněná osobní asistence nebo sociální rehabilitace (viz kapitola 1.1).

V rámci dosažení soběstačnosti hraje také roli zaměstnání. Osoby se zdravotním postižením často vykonávají pracovní činnost mimo otevřený pracovní trh. Zaměstnání jim kromě finančního přínosu poskytuje také příležitost ke zvyšování soběstačnosti, posilování sebedůvěry a pocitu odpovědnosti, což jsou nezbytné faktory pro jejich začlenění do společnosti (Slašťanová, 2012). Nadační fond pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (NFOZP) se zaměřuje na odborné konzultace a podporu firem, které zaměstnávají osoby s postižením, a to napříč celou Českou republikou. Jsou přesvědčení, že *„nejúčinnější je taková pomoc, která umožňuje člověku být nezávislým na druhých“* (Nadační fond pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením, 2021).

Nestátní neziskové organizace mohou také nabízet možnost celoživotního vzdělávání klientů, kde denně probíhá nácvik praktických dovedností. Zabývají se sebeobsluhou

a běžnými domácími pracemi. Klienti se učí stolování, přípravu jídla a pití, hygieně, péči o sebe, ale také práci s internetem, cestování MHD, nakupování a hospodaření s penězi (Klubíčko Beroun, n. d.).

Služby poskytované nestátními neziskovými organizacemi mohou být nabízeny i formou terénní, kdy zaměstnanci organizace docházejí za klienty domů a pomáhají jim se zvládnutím každodenních aktivit, jako je například vaření nebo nakupování. Tyto služby však bývají časově omezené, což ne vždy pokrývá potřeby klientů.

Vícedenní pobyty představují další možnou podporu osob se zdravotním postižením. Tyto pobyty mohou mít různou délku – od víkendových až po několikadenní či týdenní akce. Jsou zaměřeny na rozvoj soběstačnosti, samostatnosti a socializaci, ale také nabízejí možnost odpočinku pro rodiny. Pobyt mimo běžné domácí prostředí umožňuje klientům procvičovat dovednosti v jiných podmínkách a získávat nové zkušenosti (Klub Krteček Písek, 2011–2025a). Tyto vícedenní pobytové akce, které mohou NNO nabízet, cílí především na podporu soběstačnosti, rozvoj sociálních dovedností, zvýšení adaptability, nácvik praktických dovedností a v neposlední řadě na socializaci klientů organizace. Vícedenní pobyty pro osoby se zdravotním postižením se mohou zaměřovat na rehabilitaci a rekondici. Takové pobyty se uskutečňují v bezbariérovém prostředí s odborným programem. V rámci zmíněného programu dochází k cvičení, rehabilitacím a pohybovým a vzdělávacím aktivitám s cílem přispívat k nácviku samostatnosti, podpoře sebeobsluhy a pomoci se zařazením do plnohodnotného života (Svaz tělesně postižených v ČR, 2022).

Některé NNO mohou spolupracovat s ergoterapeuty, kteří se věnují stárnoucím osobám a osobám se zdravotním postižením v rámci rozvoje jemné a hrubé motoriky, samostatnosti v běžných denních činnostech a zlepšování jejich soběstačnosti. Individuální trénink dovedností s ergoterapeutem může zahrnovat manipulaci s pomůckami pro sebeobsluhu, nácvik oblékání, hygieny a stravování anebo pohyb v bezbariérovém prostředí. Cílem ergoterapie je zachování maximální možné soběstačnosti v běžných denních činnostech a v aktivitách, kterým se osoby se zdravotním postižením věnují ve volném čase (Česká asociace ergoterapeutů, 2008–2025).

NNO sehrávají významnou roli v podpoře rozvoje sebeobsluhy osob se zdravotním postižením také v oblasti bydlení. Mohou poskytovat služby podporovaného bydlení nebo chráněného bydlení. Podle ustanovení § 51 zákona o sociálních službách mají tyto služby sociální péče za cíl podporovat soběstačnost klientů a jejich začlenění do běžného života.

Další formou podpory v oblasti bydlení mohou být tréninkové byty. Cílem této služby je připravit klienty na co nejvíce samostatný život mimo péči rodiny. V rámci tréninkového bydlení si klienti osvojí dovednosti potřebné pro každodenní fungování, například plánování času, jídelníčku, hospodaření s financemi, nakupování, přípravu jídla, úklid domácnosti, dodržování hygienických návyků apod. Například organizace Rytmus, o.p.s., provozuje dva tréninkové byty, jeden v Praze a druhý v Brně. Tento program je určen mladým lidem se zdravotním postižením, kteří se chtějí postupně osamostatnit a stát se soběstačnými (Rytmus, o.p.s., 2025). Tréninkové byty tak mohou být jedním z mezistupňů na cestě k plně samostatnému a soběstačnému životu.

2.4 Nestátní neziskové organizace v Písku

Ve městě Písek, v Jihočeském kraji, působí řada organizací, jejichž cílem je zlepšit kvalitu života lidem se zdravotním postižením či znevýhodněním. Podpora těchto osob je realizována skrze organizace, které se zaměřují na sociální služby, vzdělávání, zaměstnávání, integraci a volnočasové aktivity. Avšak pouze pár NNO působí v Písku v oblasti rozvoje sebeobsluhy osob se zdravotním postižením. Velmi důležitou roli zde hrají nestátní neziskové organizace, které často vznikaly z iniciativy rodičů a které se snaží doplnit státní a městskou iniciativu a poskytnout potřebnou podporu konkrétním osobám či skupinám osob.

Tato kapitola se zaměřuje na stručný přehled organizací působících v Písku, které jsou nestátní a neziskové a věnují se podpoře sebeobsluhy osob se zdravotním postižením. Cílem této kapitoly je ukázat dostupné možnosti podpory ve městě Písek osobám se zdravotním postižením či znevýhodněním.

- **MESADA, z.s.** – nově zapsaný spolek, který se věnuje podpoře osob se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním a naplňováním jejich práv. Tato organizace zajišťuje sociální rehabilitace a osobní asistenci. Osobní asistence je nabízená občanům se zdravotním postižením starším 3 let a seniorům, a to i formou terénní služby. V rámci osobní asistence tato organizace pomáhá klientům při osobní hygieně, zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti a pomoc při zajištění bezpečí v přirozeném sociálním prostředí. Sociální rehabilitace jsou určeny osobám se zdravotním postižením nebo chronickým onemocněním ve věku 16–64 let. Věnují se nácviku obsluhy

počítače, trénování denního režimu, trénování orientace v okolním prostoru a také například nácviku běžných činností, jako je nakupování v obchodě nebo objednání se k lékaři. Mesada, z.s. také realizuje programy zaměřené na podporované zaměstnávání. (Mesada, z.s. 2016)

- **Fokus z.ú.** – zapsaný ústav, který pomáhá lidem s duševním onemocněním a jejich blízkým s cílem zkvalitnění jejich života. Jejich cílem je podpora klientů v samostatnosti a inkluzi do běžného života. Poskytují sociální rehabilitaci a sociálně terapeutické dílny. (Fokus, n.d.b). Sociální rehabilitace je poskytována ambulantní či terénní formou a obsahuje nácvik dovedností pro zvládnutí péče o svou osobu, soběstačnosti, socializaci a dalších činností s cílem sociálního začlenění. Posláním sociální rehabilitace je podpora osob s duševním onemocněním v nezávislém, soběstačném a samostatném životě. (Fokus, n. d.a)
- **Horizont z.ú.** – zapsaný ústav, který poskytuje osobám s mentálním a kombinovaným postižením podporu pro plnohodnotný život v jejich přirozeném prostředí. Zabývá se individualitou člověka a jeho práv na vlastní rozhodování o svém životě. (Horizont, 2005b). Nabízejí sociálně terapeutické dílny, kde se snaží rozvíjet jemnou a hrubou motoriku za účelem rozvoje sebeobsluhy a samostatnosti. Poskytují také pomoc při běžných hygienických úkonech, při přípravě stravy, dále se věnují nácviku oblékání a svlékání, nácviku přesunu z invalidního vozíku a zpět na vozík (Horizont, 2005a).
- **Klub Krteček v Písku**– viz následující kapitola.

Ve městě Písek se nachází poradna pro uživatele sociálních služeb, kterou mohou místní obyvatelé využít k odborným konzultacím a doporučení nejvhodnější sociální služby či NNO v Písku a okolí.

Nestátní neziskové organizace v Písku poskytují potřebnou asistenci, a také hrají významnou roli v zapojení osob se zdravotním postižením do života běžné společnosti. Jejich činnost je závislá na stabilním financování, spolupracování s ostatními organizacemi, a především i dobrovolnictví. I přes občasné problémy s financemi služeb je jisté a očividné, že tyto organizace v Písku významně přispívají k podpoře osob se zdravotním postižením, jejich samostatnosti, podpoře rozvoje sebeobsluhy a sociálnímu začlenění, díky čemuž dochází ke zvýšení kvality jejich životů.

3 Klub Krteček v Písku

Klub Krteček v Písku má přehledně zpracovně webové stránky, které jsou snadno dostupné. Informace pro tuto kapitolu autorka čerpala převážně z právě zmíněných webových stránek, ale také z rozhovoru, který byl v rámci bakalářské práce uskutečněn s ředitelem Klubu Krteček.

Klub Krteček v Písku je pobočný spolek Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v České republice a je jedinou organizací v celém regionu, která poskytuje služby rodinám s dětmi se zdravotním postižením (Klub Krteček Písek, 2011–2025b). Krteček je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb, kde jsou cílovou skupinou rodiny s dětmi se zdravotním postižením a děti raného, předškolního a školního věku se zdravotním postižením. Tyto služby jsou poskytovány dle zákona o sociálních službách bezúplatně. Klub se zaměřuje na sociální poradenství, vzdělávání dětí, jejich integraci a v neposlední řadě na prevenci sociálního vyloučení nejen u dětí, ale i celých rodin (Klub Krteček Písek, 2011–2025b).

Původně se jednalo o neformální dobrovolné sdružení rodin s dětmi se zdravotním postižením, které vzniklo v roce 2002. Založilo ho 10 maminek s dětmi s postižením různého typu. Postupem času se projevila potřeba profesionalizace této práce, z toho důvodu byl následně založen Klub Krteček v Písku (Klub Krteček Písek, 2011–2025b).

Ředitelem Klubu je pan František Kuděj, který v organizaci pracuje od roku 2006 jako finanční úředník a od roku 2008 jako ředitel. Dále zde pracuje předsedkyně výboru, místopředseda výboru a všeobecná účetní. Přímou práci s klienty vykonávají dva zaměstnanci na poloviční úvazek a dvě zaměstnankyně vyškolené v oborech pedagogika volného času a sociální práce (Klub Krteček Písek, 2011–2025b).

Služby Klubu Krteček v Písku se skládají ze sociálně aktivizačních služeb a sociálního poradenství pro rodiny s dětmi se zdravotním postižením a osoby se zdravotním postižením. Těmto osobám je organizací poskytována podpora a asistence při začleňování do běžného života. Cílem Klubu Krteček je poskytovat kvalitní služby registrované u Krajského úřadu Jihočeského kraje (Klub Krteček Písek, 2011–2025a).

V současné době tvoří největší skupinu klientů v Klubu Krteček osoby s kombinovaným postižením. Celkem 36 klientů má mentální dysfunkci v různé míře (lehká, středně těžká,

těžká), přičemž se mezi nimi nachází 8 osob s poruchou autistického spektra, 13 osob s epilepsií a 5 osob na invalidním vozíku.

3.1 Služby Klubu Krteček

Jak již bylo výše zmíněno, Klub Krteček nabízí sociálně aktivizační služby, které jsou poskytovány dle zákona o sociálních službách, a to bezúplatně. Cílová skupina uživatelů těchto služeb jsou osoby s mentálním, tělesným či kombinovaným postižením a tuto cílovou skupinu tvoří děti, mladiství a dospělí v rozmezí 3–40 let. Podle slov ředitele Klubu Krteček se v současnosti usiluje o zvýšení věkové hranice klientů, a to až do dosažení důchodového věku.

Aktivizační služby Klubu Krteček jsou poskytovány formou ambulantních a terénních služeb, které jsou uskutečňovány v každodenním prostředí klienta. Jsou rozděleny na aktivizační služby dopolední a odpolední. Dopolední služby jsou nabízeny každý všední den a služby odpolední 3× týdně, a to v pondělí, středu a čtvrtek. Sociálně aktivizační služby se zaměřují především na zájmové, vzdělávací a volnočasové aktivity, jejichž cílem je rozvoj sociálních dovedností a usnadnění zapojení do společnosti. Mezi realizované volnočasové aktivity patří hudební, výtvarný a sportovní kroužek, organizované výlety, účast na kulturních akcích a nabídka prázdninových programů. Služba také poskytuje podporu při komunikaci, která napomáhá uplatňování práv a zájmů klientů. Klub v rámci individuální či skupinové terapie nabízí muzikoterapii, arteterapii a ergoterapii (Klub Krteček Písek, 2011–2025a).

Klub Krteček nabízí také možnost svozů, protože vlastní automobil, který v případě zájmu sváží klienty ze škol, denních stacionářů a sociálních pracovišť. Po skončení odpoledních sociálně aktivizačních služeb jsou klienti odvázeni přímo domů ke svým rodinám.

Dopolední sociálně aktivizační služby

Dopolední služby formou ambulantní jsou určeny klientům v předškolním věku. V současné době mohou tyto služby využívat pouze dva klienti, a to z důvodu omezeného počtu zaměstnanců a prostorových kapacit. V rámci dopoledních služeb je každý den věnován jiné činnosti za účelem celkového rozvoje. V pondělí je pro klienty připraven keramický kroužek, v úterý hudební kroužek, středa a čtvrtek jsou věnovány malování a vyrábění. Pátek je vyhrazen jako pohybové dopoledne (Klub Krteček Písek, 2011–2025a).

Dopolední sociálně aktivizační služby formou terénní služby jsou poskytovány v předem dohodnutý čas dle individuálních potřeb klienta. Terénní varianta služeb je využívána z různých důvodů, mezi které patří například finanční omezení nebo nedostatek volného času klienta. Nejčastěji se jedná o klienty, kteří vyžadují natolik individuální podporu, že pro ně není snadné docházet do prostoru organizace a využívat tyto služby v ambulantní formě (Klub Krteček Písek, 2011–2025a).

Odpolední sociálně aktivizační služby

Odpolední sociálně aktivizační služby slouží osobám od 7 let a patří mezi nejvyužívanější službu v Klubu Krteček. V současné době může z důvodu omezeného počtu zaměstnanců a prostorových kapacit tyto odpolední služby využívat 15 klientů. Odpolední služby nabízejí 3× týdně pestrý program zaměřený na rozvoj dovedností, sebeobsluhy a posílení sociálních vazeb. Každé pondělí se zaměstnanci s klienty věnují keramické tvorbě, která umožňuje rozvíjet jemnou motoriku a také kreativitu. Středa je zaměřena na podporu fantazie a manuální zručnosti prostřednictvím různých výtvarnických aktivit. Každá aktivita má tematické zaměření. Čtvrteční odpoledne je věnováno osvojování a zdokonalování základních znalostí a praktických dovedností pro každodenní život, kdy se klienti učí zásadám slušného chování a poznávání okolního světa (Klub Krteček Písek, 2011–2025a).

Klub Krteček pro své klienty také připravuje mnoho jednodenních akcí a vícedenních pobytů. Mezi jednodenní akce, které Klub pravidelně každý rok realizuje, patří například pálení čarodějnic, maškarní karneval, Den dětí, mikulášská nadílka nebo třeba vánoční besídka. Takto například popsal Písecký deník (2018) pálení čarodějnic, které Klub pořádal: *„Děti měly připravené medaile s obrázkem, které si omalovaly. Poté plnily různé úkoly. Prolézaly kruhy, chodily po provaze, věšely kolíčky na pavučinu. Za každý splněný úkol obdržely razítko. Na opékání buřtíků se všichni moc těšili. Strejda Vláďa nám zahrál na kytaru a zazpívali jsme si. Přesto, že foukal silný vítr, jsme si letošní čarodějnice pěkně užili.“*

Mezi vícedenní pobyty, které organizace nabízí, patří letní tábor, zimní pobyt na horách a nejvíce využívané jarní a podzimní víkendové pobyty. Vícedenní pobyty nespádají do sociálně aktivizačních služeb organizace, proto nejsou poskytovány bezúplatně. Pro lepší představu stál klienty v roce 2024 podzimní víkendový pobyt 1 300 Kč.

Cílem služeb Klubu Krteček v Písku je prevence izolace osob se zdravotním postižením, jejich integrace a zlepšení kvality jejich života.

3.2 Financování

Základní financování organizace zajišťuje dotace z rozpočtu Jihočeského kraje na poskytování registrovaných sociálních služeb. Dále je Klub Krteček příjemcem dotace města Písek na sociální účely a dotace Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v České republice. (Klub Krteček Písek, 2011–2025b). Dalším zdrojem financí jsou členské příspěvky, které činí 300 Kč ročně za každého člena organizace. Členské příspěvky jsou jediným příjmem pro Klub Krteček ze strany rodin osob se zdravotním postižením. Organizace je podporována finančními materiálními dary, které poté slouží k podpoře dobrovolníků na vícedenních pobytech, které Klub Krteček poskytuje. Krteček pravidelně oslovuje firmy ve městě Písek za účelem finanční podpory a dlouhodobé spolupráce.

3.3 Dobrovolnictví v Klubu Krteček

Dobrovolníkem v Klubu Krteček se může stát každý. Na jejich webových stránkách stačí vyplnit formulář, kam dotyčný napíše e-mail a zaměstnanci Klubu se mu ozvou s případnými dotazy a domluvením schůzky přímo v Klubu Krteček. Popřípadě jsou na stránkách uvedena i telefonní čísla na jednotlivé zaměstnance. Pokud někdo nemá možnost dobrovolné asistence, může Klub Krteček podpořit finančně skrze formulář na finanční dary, který se také nachází na webových stránkách. (Klub Krteček Písek, 2011–2025b)

3.4 Klub Krteček a rozvoj sebeobsluhy

„Pomoz mi, abych to dokázal sám.“

- Marie Montessori

Na začátek této podkapitoly si autorka dovolila uvést citát Marie Montessori, který výstižně a stručně vystihuje podstatu sebeobsluhy, která spočívá v podpoře jedince k dosažení co nejvyšší možné míře samostatnosti.

Podpora rozvoje sebeobslužných dovedností u osob se zdravotním postižením patří mezi hlavní cíle sociálních služeb a rehabilitačních programů. Tento cíl se v Klubu Krteček naplňuje prostřednictvím aktivit zaměřených na motorické dovednosti a posílení soběstačnosti klientů v oblasti hygieny, oblékání, stravování a v rozvoji sociálních

dovedností. Díky službám Klubu mají klienti možnost učit se samostatnosti v rámci svých možností s vědomím toho, že samostatnost je klíčem ke zvýšení sebevědomí a kvality života.

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, klienti Klubu Krteček jsou osoby s mentálním, tělesným či kombinovaným postižením. Petráš (2018) uvádí, že při souběhu mentálního postižení spolu s dalšími závažnými komplikacemi a zdravotními handicapy nemusí u těchto osob docházet k žádné schopnosti sebeobsluhy a hygieny. Často jsou takoví jedinci plně odkázáni na pomoc od druhých po zbytek jejich života.

Podle Petráše (2018) sebeobsluha velmi úzce souvisí s úrovní intelektu jedince a také s jeho motorickými dovednostmi. Klub Krteček, mimo jiné, nabízí aktivity rozvíjející jemnou i hrubou motoriku jejich klientů, a to například v rámci každotýdenního keramického kroužku, kterého mají klienti možnost se zúčastnit.

Petráš (2018) dále také uvádí, že pro osoby se zdravotním postižením jsou důležité dovednosti z oblasti motoriky z důvodu samostatnosti a nezávislosti každého z nás. Pro život osob s mentálním postižením je nesmírně důležitá alespoň částečná samostatnost v oblasti sebeobsluhy, protože sebeobsluha slouží, mimo jiné, i k socializaci a celkovému začlenění do společnosti. Tyto faktory mají vliv nejen na jejich sebevědomí, ale i zkvalitnění jejich života jako takového. Míra soběstačnosti v oblasti sebeobsluhy závisí na stupni a typu daného postižení. (Valenta et al., 2018).

Kromě nepřímého rozvoje sebeobsluhy skrze motoriku se v Klubu Krteček věnují i přímé podpoře sebeobsluhy. V rámci sociálně aktivizačních služeb se klienti učí hygienickým návykům a společně připravě pokrmů, například pečení buchet. Tyto aktivity slouží nejen k posilování jejich praktických dovedností, ale podporují také jejich samostatnost a socializaci (Klub Krteček Písek, 2011–2025a).

K rozvoji sebeobsluhy se zaměstnanci Klubu Krteček také věnují v rámci terénní sociálně aktivizační služby, kde mají možnost společně s klientem nacvičovat a poté s rodinou upevňovat základní sebeobslužné dovednosti.

Americké zdroje rozlišují dvě základní skupiny sebeobslužných dovedností – tzv. *Activities of Daily Living* (ADLs) a *Instrumental Activities of Daily Living* (IADLs). Skupina ADLs zahrnuje činnosti nezbytné pro každodenní fungování. Spadá sem jídlo a pití, užívání léků, osobní hygiena, oblékání, udržení moči atd. Druhou skupinu, IADLs, tvoří náročnější činnosti jako například nakupování, správa financí, praní prádla atd. (Taflířová, 2020).

V Klubu Krteček se klienti věnují především činnostem spadající do skupiny ADLs, kdy si společně se zaměstnanci osvojují hygienické návyky, přípravování jídla a základní sebeobslužné dovednosti. Činnosti z druhé zmíněné skupiny, tedy IADLs, jsou realizovány prostřednictvím terénní služby, během které zaměstnanci mohou nakupovat s klientem potraviny, oblečení, prádlo nebo například vyřizovat úřední záležitosti.

4 Empirická část

Empirická část bakalářské práce se věnuje Klubu Krteček v Písku. V Klubu autorka působí jako dobrovolná asistentka, což jí umožnilo blíže poznat jeho činnost a také význam pro osoby se zdravotním postižením. A právě tato skutečnost ji dovedla k rozhodnutí zaměřit bakalářskou práci právě na Klub Krteček.

Vzhledem k zaměření výzkumu a specifické skupině informantů bylo zvoleno kvalitativní šetření, a to konkrétně individuální polostrukturované rozhovory. Informanti měli díky této metodě prostor pro volné vyjádření svých názorů bez jakéhokoli omezení. *„Kvalitativní výzkum se provádí pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. Tyto skupiny jsou obvykle banální nebo normální, reflektující každodennost jedinců, skupin, společností nebo organizací“* (Hendl, 2016, s. 46). Gavora (2010, s. 110) popisuje rozhovor jako výzkumnou metodu, která *„umožňuje zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do motivů a postoje respondentů. Jde o kontakt tváří v tvář. Používají se otázky uzavřené, polouzavřené a otevřené.“*

Vzhledem k tomu, že je Klub Krtečkem menší organizací s několika zaměstnanci, jejich jména by bylo snadné dohledat na jejich webových stránkách. Z tohoto důvodu se autorka rozhodla zachovat jejich anonymitu a v bakalářské práci jejich jména neuvádět. Anonymita je zaručena použitím číselného označení informantů.

Během realizace výzkumu byly dodrženy etické zásady výzkumné práce. Ke všem informantům bylo přistupováno s respektem a všichni byli předem seznámeni s cílem a průběhem výzkumu. Bylo jim zaručeno, že veškeré poskytnuté informace zůstanou anonymní. Před zahájením výzkumu byl každý informant požádán o souhlas s jeho nahráváním, přičemž tento souhlas byl stvrzen nimi samotnými nebo jejich zákonnými zástupci. Záznam rozhovoru byl pořizován kvůli přesnosti vyhodnocení odpovědí. *„Není možné si zapamatovat nejazykové projevy v řeči, jako jsou přerěknutí, zkomolení, vynechání, dlouhodobé mlčení před odpovědí. Do značné míry záleží, jak jsou data přepsána a pokud nebudou přesná, nebudou mít možnost být vědecká“* (Švaříček, 2007, s. 179–180). Rozhovory probíhaly osobně v prostorách Klubu Krteček a trvaly přibližně 20-40 minut.

4.1 Cíle a výzkumné otázky

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem Klub Krteček v Písku podporuje rozvoj sebeobsluhy u osob se zdravotním postižením, a to z pohledu právě klientů

i zaměstnanců organizace. Získané poznatky a výsledky této práce mohou pomoci osobám, kteří žijí ve městě Písek, při výběru vhodné podpory pro ně samotné nebo jejich děti. Zároveň mohou posloužit těm, kteří by se rádi věnovali práci s osobami se zdravotním postižením nebo by se chtěli alespoň zapojit do dobrovolnictví. Bakalářská práce by je mohla nasměrovat a umožnit jim lépe porozumět, jak tato organizace funguje.

Hlavními výzkumnými otázkami tedy jsou:

1. Jak dle klientů Klubu Krteček organizace podporuje kvalitu jejich života v oblasti rozvoje sebeobsluhy?

2. Jak dle zaměstnanců Klubu Krteček organizace podporuje kvalitu života jejich klientů v oblasti rozvoje sebeobsluhy?

Pro výzkum byly připraveny tři typy polostrukturovaných rozovorů s dílčími výzkumnými otázkami. První byl určen pro zaměstnance Klubu Krteček, druhý vybraným klientům Klubu Krteček a poslední byl určen pouze pro ředitele organizace. Rozhovor s ředitelem organizace byl použit pro porozumění a doplnění informací ohledně chodu organizace.

Základní otázky pro rozhovor

Základní otázky pro rozhovor se zaměstnanci

1. Jak jste se dostal/a do kontaktu s Klubem Krteček, a jak dlouho zde pracujete?
2. Mají služby Klubu Krteček pozitivní dopad na celkovou podporu vašich klientů? Jestli ano, tak podle Vás v čem?
3. Jakým způsobem podporujete klienty v rámci rozvoje sebeobsluhy? Jaké metody nebo aktivity se vám osvědčily?
4. Existuje něco, co byste chtěl/a vzkázat široké veřejnosti ohledně práce Klubu Krteček a celkové podpory rozvoje sebeobsluhy u osob se zdravotním postižením?

Základní otázky pro rozhovor s klienty

1. Jak jste se dostal/a do kontaktu s Klubem Krteček, a jak dlouho jste klientem této organizace?
2. Jaké služby v Klubu Krteček využíváte? A které Vám nejvíce vyhovují?
3. Navštěvujete i jiné organizace v Písku?

4. Jaké dovednosti spojené se sebeobsluhou jste se díky Klubu Krteček naučil/a nebo se v nich zlepšil/a? V jakých oblastech sebeobsluhy byste ještě potřeboval/a větší podporu?
5. Poskytuje Vám Klub Krteček podporu v životě, jakou podle Vás potřebujete?

Výběr informantů

Informanty autorka vybrala na základě vlastního rozhodnutí s cílem získat co nejkompexnější pohled na fungování Klubu Krteček. Do výzkumu byl zařazen ředitel organizace, aby poskytl informace nejen o celkovém chodu Klubu Krteček, ale také o financování a celkově jeho postoji k organizaci. Dále oslovila čtyři zaměstnance, kteří přímo pracují s klienty, aby lépe porozuměla každodennímu poskytování služeb. Z řad klientů vybrala tři informanty s ohledem na získání různorodých zkušeností, protože každý z nich využívá jiný typ služeb, který Klub Krteček nabízí, což umožnilo vytvořit celistvější pohled na nabídku a podporu, kterou organizace poskytuje.

Tabulka 1 Charakteristika zaměstnanců

Informant	Pohlaví	Pracovní pozice	Délka působení v Klubu Krteček v Písku
Informantka č. 1	Žena	Pedagog volného času	21 let
Informantka č. 2	Žena	Pracovník v sociálních službách	18 let
Informant č. 3	Muž	Poloviční úvazek	3 roky
Informant č. 4	Muž	Poloviční úvazek	3 roky

Představení informantů, kteří jsou zaměstnanci Klubu Krteček

Informantka č. 1

Informantka č. 1 je 65 let a v Klubu Krteček pracuje od roku 2004 jako pedagogický pracovník. O Klubu Krteček se dozvěděla přes pracovní úřad, kde jí tuto pracovní pozici nabídli. Má dceru se zrakovým postižením, takže práce s osobami s postižením jí není cizí,

a především ji to naplňuje. Téměř všechny klienty Klubu Krteček zná od dětství, což se projevuje na viditelném respektu vůči ní.

Informantka č. 2

Informantka č. 2 bude 50 let a v Klubu Krteček pracuje od roku 2007 jako pracovník v sociálních službách. Do Klubu se dostala díky keramickému kroužku, kam začala docházet jako dobrovolník se svojí dvouletou dcerou. Později jí byl nabídnut poloviční úvazek a po pár letech úvazek na hlavní poměr.

Informant č. 3

Informantovi č. 3 je 51 let a v Klubu Krteček pracuje na poloviční úvazek. Má syna s mentálním postižením, díky tomu se dostal se svojí rodinou do kontaktu s Klubem Krteček, zprvu jako dobrovolník. Jeho syn je nyní klientem Klubu a jeho žena se účastní akcí organizace Krteček jako dobrovolnice.

Informant č. 4

Informantovi č. 4 je 25 let a v Klubu Krteček je zaměstnán na poloviční úvazek. On sám byl dříve v Krtečku jako klient, ale jeho zdravotní stav se natolik zlepšil, že je nyní v organizaci zaměstnán. Po vystudování vysoké školy by rád v Klubu Krteček pracoval na plný úvazek.

Tabulka 2 Charakteristika klientů

Informant	Pohlaví	Věk	Využívané služby
Informant č. 5	Muž	23	Dochází každé pondělí, středu a čtvrtek
Informant č. 6	Muž	17	Vícedenní pobyty, případně jednodenní akce
Informantka č. 7	Žena	34	Terénní služba, jednodenní akce, případně víkendové pobyty

Představení informantů, kteří jsou klienti Klubu Krteček

Informant č. 5

Informantovi č. 5 je 23 let, má diagnostikované, mimo jiné, středně těžké mentální postižení a dysfázii. Do Klubu Krteček dochází pravidelně již od svých 3 let. Do Krtečka ho přihlásila babička. Rád vyšívá a celkově rád dělá ruční práce. Má nyní přítelkyni, která je také klientkou Klubu. Kromě Klubu navštěvuje nestátní neziskovou organizaci Horizont, kam dochází čtyřikrát v týdnu.

Informant č. 6

Informant č. 6 je klientem Krtečka již od svých 3 let. Nyní je mu 17 let a zbývá mu poslední rok povinné školní docházky. Má diagnostikované, mimo jiné, středně těžké mentální postižení, epilepsii a dětskou mozkovou obrnu. Informant dříve chodil do Krtečka pravidelně, ale kvůli plnění povinné školní docházky mimo Písek to nyní není možné. Zato se ale účastní pravidelně jednodenních akcí anebo vícedenních pobytových akcí organizace. Do Krtečka se dostal přes kontakt v azylovém domě, kde bydlel se svou maminkou.

Informantka č. 7

Informantka č. 7 je 34letá klientka Klubu Krteček, která momentálně žije sama v bytě, který zdědila po své babičce. Je vyučená v oborech aranžér květin a pomocný kuchař. Trpí lehkým mentálním postižením a poruchou pozornosti. Informantka je zaměstnaná ve firmě svých rodičů, kde ji 2× týdně vyzvedává informantka č. 2 v rámci terénní služby. Ráda pečce a věnuje se horolezectví.

4.2 Rozbor získaných dat

V této podkapitole budou představeny odpovědi informantů na jednotlivé otázky rozhovorů. Rozhovory se zaměstnanci se skládaly ze čtyř hlavních otázek a s klienty z 5 hlavních otázek. Hlavní otázky byly doplněny podotázkami a případně spontánně doplněny dalšími dotazy k lepšímu porozumění. Pro přehlednost autorka rozdělila výsledky do dvou částí, jelikož otázky pro klienty a zaměstnance se od sebe lišily.

Získaná data od zaměstnanců

1. Jak jste se dostal/a do kontaktu s Klubem Krteček, a jak dlouho zde pracujete?

Tato otázka vedla ke zjištění, jak dlouho informanti v Klubu Krteček pracují a jakým způsobem se o organizaci dozvěděli. Zároveň umožňuje porozumět jejich prvotní motivaci ke spolupráci s organizací a celkově práci s osobami se zdravotním postižením.

Působnost v Klubu **informantky č. 1** je dlouhá 21 let a do Klubu Krteček se dostala díky nabídce úřadu práce.

Informantka č. 2 pracuje v Klubu Krteček 18 let a dozvěděla se o něm díky keramickému kroužku, který jí navrhla její kamarádka.

Působnost **informanta č. 3** trvá více než 3 roky na poloviční úvazek, přičemž do kontaktu s Klubem se dostal díky svému synovi s mentálním postižením a informantce č. 2.

Informant č. 4 je v Klubu Krteček zaměstnán již třetím rokem. Do kontaktu se s ním dostal především díky článku v novinách. Do Klubu Krteček začal docházet jako klient.

Z odpovědí vyplývá, že dva ze čtyř informantů mají v Klubu Krteček dlouholetou praxi, která se odráží v jejich zkušenostech a znalostech. Zato zbylí dva informanti sice nemají tak dlouhé pracovní zkušenosti v této organizaci, avšak díky svým životním zkušenostem s osobami se zdravotním postižením mají schopnost reagovat stejně efektivně na potřeby klientů. Všichni informanti se do Klubu Krteček dostali přes odlišné zdroje.

2. Mají služby Klubu Krteček pozitivní dopad na celkovou podporu Vašich klientů? Jestli ano, tak podle Vás v čem?

Otázka č. 2 byla zaměřena na získání pohledu všech dotazovaných zaměstnanců na vliv služeb Klubu Krteček ve smyslu celkové podpory klientů. Cílem bylo zjistit, zda a jakým způsobem vnímají dopad jejich služeb na celkovou podporu jejich klientů v každodenním životě.

Informantka č. 1 uvedla, že organizace má pozitivní dopad na jejich klienty, co se týče celkové podpory. Tento pozitivní dopad však není u všech klientů stejný. *„Samozřejmě záleží, jak na kterýho klienta. Někteří se hodně posunou, někteří se neposunou nebo pomaloučku. Jako tam je to klient od klienta. Jestliže ty děti zůstanou na úrovni jednoho roku na celý život, tak tam tak velké posun není, protože tam už zůstávají. Samozřejmě my se snažíme, aby se posunuly někam. Vidím to na těch, protože jsem měla ty děti ve školce,*

takže tam jsem měla pocit, že se posunuly hodně. Ale jsou děti, který dokážou ještě chvíli jít dopředu po nějakou dobu, něco se naučí. Některý jdou hodně pomaloučku, některý opravdu se něco naučí, ale jsou děti, který popojdou v tý školce a pak stagnují a už se dál nedostanou. Nebo naopak u některých to může jít ještě o kousek zpátky.“ Dále uvedla, že jako podporu klientů bere v úvahu i socializaci. Klub Krteček je u klientů často jediná organizace, kterou navštěvují, což znamená, že to je jejich jediná příležitost k navazování a udržování vztahů mimo rodinu. V neposlední řadě uvedla, že Krteček poskytuje podporu i rodičům dětí s postižením, protože si můžou od dětí odpočinout a vyřídit si osobní záležitosti. Rodiče jsou vděční za možnost letního tábora a celkově všech vícedenních pobytových akcí, kdy můžou bez svých dětí odjet na dovolenou s vědomím, že je o ně postaráno.

Dle **informantky č. 2** organizace pomáhá klientům při nácviku soběstačnosti a sebeobsluhy, kdy se učí získávat nové návyky, zafixovat si je a ve spolupráci s rodinou je následně upevňují v domácím prostředí. To platí zejména pro dopolední klienty, kteří docházejí do Krtečka v předškolním věku. *„Dopolední klienti Krtečka využívají služby organizace hlavně kvůli možnosti styku s kamarády a té celkové socializaci. Společně tvoří, hrají si a získávají nové dovednosti a znalosti. A hlavně jsou spokojení mezi svými. Proto ty dopady vnímám a vnímám je pozitivně. Protože mám možnost vidět jejich pokroky.*“

Informant č. 3 měl již trochu odlišnou odpověď. Na otázku, jestli si myslí, že služby Klubu Krteček mají dopad na podporu klientů odpověděl, že nikdy předtím neměl valné mínění o sociálních službách. Vždy mu to přišlo do jisté míry zbytečné. *„Někdy mám stavy, že mi i ten Krteček přijde, že je to v podstatě zbytečná organizace. Ale ona v podstatě asi není, jo. Ale občas si řeknu, co kdyby ten Krteček nebyl, co by se stalo? Tak stalo by se to, že ty handicapovaný děti nebo lidi, až vlastně do mého věku, do těch 50 let, by měli ten život ochuzený, netrávili by ho tak kvalitně v určitých chvílích. Ale řekl bych, že oni jsou tím Krtečkem, a ne jenom Krtečkem, ale dalšíma sociálníma službama, přepečovávaný.“* Informant č. 3 je toho názoru, že rozsah služeb poskytovaných Klubem Krteček je příliš široký a může docházet k nedostatečné motivaci klientů co se týče samostatnosti a sebeobsluhy. Také zmiňuje, že služby Krtečka by nemusely být 3× týdně, ale například pouze 2× týdně. Po dalších doplňujících otázkách k této odpovědi dodal: *„Jako určitě ta organizace má v té společnosti svoje místo. Pomáhá těm klientům navazovat přátelství a nebýt někde zavřený doma v koutě. Ale teď je otázka, jestli ty služby musejí být 3× týdně.*

Jestli by nestačilo 2×, ne-li 1×. Takže ta podpora a kvalita života je na dlouhé povídání samozřejmě. Záleží u koho, no. Já mám zkušenost s jednou klientkou, která se v podstatě necítí v tom Klubu dobře. Ona je přesvědčená a působí i tím dojmem, že ona je někde mezi těma zdravýma lidma. Na půli cesty. Na té úrovni zdravých lidí, ale zároveň i handicapovaných, kde jí svým způsobem ten Krteček částečně deprimuje. Ona prostě vidí, že je podstrčená někam, kde se necítí dobře, protože ti lidé jí nechápou. Ale se zdravými vrstevníky si taky nerozumí, protože to už je zase trošku jinde ona. Takže ve finále se mezi těmi klienty asi i trápí. A pak ti řekne, že, že kdyby měla na to odvalu, tak se zabije, protože nemá kamarády a neví, kde je najít a přijde jí, že nepatří ani do jedné skupiny. Takže tyhle organizace taky nejsou spása pro všechny.“

Dle **informanta č. 4** je pozitivní dopad služeb Klubu Krteček očividně viditelný. Uvedl, že díky své bývalé zkušenosti coby klient Krtečka může sám říct, že mu organizace pomohla. *„Některé děti jezdí jenom na pobyty. Velká část z nich chodila do Krtečka předtím, ale kvůli tomu, že se třeba přestěhovali, tak už to není možné. A u nich je vidět, že jsou třeba doma a jedou jenom na ty pobyty nebo tábor, a to je pak hrozná škoda, že se jim nemůžeme věnovat víc. Ono by to pak vypadalo zase trochu jinak.“* Uvedl, že některé klienty zná skoro celý svůj život, proto vidí jejich pokroky a úspěchy.

Na základě odpovědí informantů lze tvrdit, že služby Klubu Krteček mají podle jejich názorů převážně pozitivní dopad na klienty. Tento dopad je asi nejvíce zaznamenanatelný v oblasti socializace, nácviku soběstačnosti, ale i celkové podpoře rodin klientů. Na druhou stranu byla zmíněna obava, že ne všichni klienti se v Klubu Krteček mohou cítit komfortně.

3. Jakým způsobem podporujete klienty v rámci rozvoje sebeobsluhy? Jaké metody nebo aktivity se vám osvědčily?

Tato otázka byla pro tuto bakalářskou práci klíčová, jelikož tvoří její hlavní cíl. Zároveň je silně propojená s předchozí otázkou, a z toho důvodu odpovědi informantů vycházejí z podobných úvah.

Informantka č. 1 přiznala, že je to složitější téma na popsání. Uvedla, že pokud chtějí klienty něco naučit, ať už stolování, obouvání, oblékání, mytí rukou atd., musejí ovládat svoji trpělivost. Je důležité ukázat klientům, jak se to správně dělá, vysvětlit jim to, a poté už to nechat pouze na nich. *„Pokud vidíme jakýkoliv náznak, že se o to snaží, ale nejde jim to, tak to hlavně nejdeme udělat za ně. To je častá chyba. Snažíme se jim pomoci, to ano, ale*

musejí to cvičit a cvičit, aby to pak už zvládli úplně sami. Někdo to pochytl rychleji a sám chce potom umět víc. Za někoho to ale dělají doma, všechno mu připraví, oblečou ho, a to už se s tím pak pracuje hůř.“ Informantka dále sdělila, že u některých klientů je rozvoj sebeobsluhy minimální a k pokrokům u nich nedochází. I tak se ale snaží a nedělají za klienty vše, co by potenciálně mohli udělat sami. *„Nás pak hrozně těší, když přijdou rodiče s tím, že jejich dítě si umí složit oblečení, uklízí si hračky, obuje si botičky. Ta organizace je to může naučit, my je to učíme, ale záleží i na rodičích, jestli je v tom budou podporovat dál doma anebo jestli budou pokračovat v dělání to za ně.“* Metody a aktivity, které se zaměstnancům v Krtečku osvědčily, v rámci rozvoje sebeobsluhy, jsou především zaměřené na opakování těchto činností s klienty, aby si je vštípili a následně je dokázali vykonávat samostatně a bez připomínání.

Informantka č. 2 vypověděla, že se jim v Krtečku velmi osvědčilo provádět danou aktivitu v rámci sebeobsluhy společně s klientem při každé návštěvě v organizaci, aby se ji naučili používat ve správných situacích. To znamená například mytí rukou před jídlem, po jídle, po návratu z procházky atd. Postupem času si toto klient zafixuje a upevní. *„Klienti se mnohem lépe učí, pokud s nimi nacvičujeme trénování sebeobsluhy hravou formou nebo jim říkáme postup. Třeba u zavazování uzlu – uděláme rybníček, vlezeme do něj a honem pryč. Je samozřejmé, že musíme postupovat systematicky, od nejjednodušších věcí ke složitějším. Každý je ale jiný a co se jeden naučí během několika dní, může druhému trvat i několik měsíců nebo let. Abych nezapomněla, hodně důležitá je trpělivost a nevzdávat se, že to stejně nepůjde, po prvních nevydařených pokusech.“*

Informant č. 3 vypověděl, že se v Krtečku věnují rozvoji motoriky, která je následně důležitá v oblasti rozvoje sebeobsluhy. *„Navlíkáme korálky, pijeme pití pomocí brčka, děláme třeba tu keramiku. Tohle všechno jim pomáhá zapojovat ruce, snažit se. A tím, že budou moct ovládat tu motoriku, už pro ně nebude tak těžké pokoušet se zavázat si tkaničky nebo zapnout si suchý zip u bot.“* Dále uvedl, že v Krtečku nemají žádný program, který by se zaměřoval přímo na sebeobsluhu a její rozvoj. Přesto se ale zaměstnanci snaží o to, aby jejich klienti byli samostatní, jak jen jim to jejich postižení dovolí. V návaznosti na to vypověděl, že někteří klienti místo rozvíjení sebeobsluhy jsou zvyklí na obsluhu od rodičů. Rodiče si myslí, že jejich děti některé činnosti nezvládnou nebo je dělají pomalu, a proto je radši udělají za ně. I tak se ale zaměstnanci snaží (obzvlášť na vícedenních pobytech) trénovat tuto sebeobsluhu, kde mají možnost vidět, že jejich klienti to zvládnou sami a bez

pomoci. K doplňující otázce uvedl, že podle něho nejlepší metoda na rozvoj sebeobsluhy jsou vrstevníci a přátelé klientů, kteří do Krtečka také docházejí. „Člověk chce být dobrý, chce toho umět co nejvíce. To platí i u osob s postižením. Když vidím, že můj kamarád si zvládl ustlat postel a je za to pochválen od někoho, koho považuji za autoritu, tak je v lidské povaze, že to chci také. Budu se snažit ustlat si postel, i když ne třeba perfektně, jenom proto, abych dostal taky tu pochvalu a vyrovnal se tak mým přátelům. Anebo když jim něco nejde, tak oni se podporují v tom navzájem. Pomáhají si, radí si, poučují se. To je za mě dobrá metoda, kterou ani nemusíme my, zaměstnanci, nijak podporovat, protože pro ty naše klienty je důležitý kolektiv a přátelé. To je pro ně důvod, proč se chtějí snažit.“

Dle **informanta č. 4** je sebeobsluha u každého klienta individuální, protože každý klient se potřebuje rozvíjet v jiných oblastech. „Sebeobsluhu rozvíjíme přímo v Klubu Krteček. Bud' skrze individuální plán nebo přímo aktivitami v Klubu. Snažíme se rozvíjet jejich sebeobsluhu i na pobytech nebo díky terénní službě. Na těch pohybech je to hodně důležitý pro ty, kteří jezdí pouze na ně a jinak do Krtečka nechodí a jsou doma. Tam po nich chceme, aby si ustlali postel, aby si složili oblečení, vybalili a pak zase zabalili kufr. To doma většinou nedělají, ale jak se to pak mají naučit?“ V Klubu Krteček se trénují a nacvičují zvládnutí samostatného oblékání, obouvání si bot, stravování, úklidu po sobě, ale také třeba orientaci v čase.

Z odpovědí informantů vyplynulo, že rozvoj sebeobsluhy je dlouhodobý proces, který vyžaduje především trpělivost a spolupráci ze strany rodiny klienta. Pro osobu s postižením je zásadní chování a postoj rodičů vůči němu. „Nemoc dítěte je pro rodiče silnou stresovou situací. Způsob, jakým ji rodiče zvládají a jak na ni reagují, spoluurčuje, jak velkou zátěží bude nemoc dítěte pro rodinu“ (Vágnerová, 1999, s. 71).

Cesta k úspěchu je pravidelné opakování sebeobslužných dovedností, rozvíjení jemné a hrubé motoriky a individuální přístup ke klientovi podle rámce jeho možností a dovedností. Zaměstnanci se snaží neprovádět dané úkony za klienty, ale motivovat je k samostatnosti s případnou dopomocí. Sebeobsluhu zařazují do každodenních aktivit (mytí rukou před jídlem, po jídle atd.), a tím pomáhají klientům zautomatizovat si jednotlivé úkony. Aktivity jako například zmíněné zavazování tkaniček se učí pomocí jednoduchých říkanek, které jim mají pomoci se zapamatováním. Z odpovědí také vyplývá, že pochvala ze strany zaměstnanců a motivace skrze ostatní klienty fungují ve snaze samostatného zvládnutí činností.

Přesto, že v Klubu Krteček v Písku neexistuje žádný specificky zaměřený program na rozvoj sebeobsluhy, je tato oblast přirozeně začleňována do aktivit organizace, vícedenních pobytů, individuálních plánů i terénní služby. Celkově se ukázalo, že rozvoj sebeobsluhy je v Krtečku komplexní proces, do kterého spadá spolupráce s rodiči a přizpůsobení podpory potřebám klientů.

4. Existuje něco, byste chtěl/a vzkázat široké veřejnosti ohledně práce Klubu Krteček a celkové podpory rozvoje sebeobsluhy u osob se zdravotním postižením?

Tato otázka byla do práce zařazena s cílem získat názor dotazovaných informantů na to, jak vnímají povědomí o práci Klubu Krteček a celkové podpory rozvoje sebeobsluhy u osob se zdravotním postižením. Záměrem otázky bylo umožnit zaměstnancům Krtečka vyjádřit svá případná doporučení a poukázat na důležitost těchto služeb. Zde autorka ponechala celé odpovědi informantů, aby měli možnost se plně vyjádřit.

Odpověď **informanta č. 1** zněla: „*Má to smysl. Ten Krtek má smysl. Opravdu jo. Vidíme to na těch dětech, vidíme to na rodičích. Třeba co k nám začaly chodit malý děti do školky, tak rodiče pokaždý říkali, že jim vracíme úplně jiný dítě, protože ono začalo doma uklízet hračky, ono sedí u stolu a jí. My se snažíme ty hranice nastavit, ne na zlo, ale prostě snažíme. Většinou, když přijdou z domova, tak to neumí, tam je vidět, že hodně fungují rodiče teda, ale tady se učí, že to za ně nikdo neudělá a oni to dokážou sami. No každopádně ten Krteček smysl má. Je to jenom bržděné finančně. Ať je to, jak chce, sociální služby jsou placeny na to minimum prakticky a občas čekáme, co dostaneme, abychom vůbec vydrželi další rok a ty děti mohli posouvat.*“ Informantka v odpovědi uvedla právě zmiňovanou sebeobsluhu klientů, kde si téhož rozvoje všimají i rodiče klientů.

Informantka č. 2 uvedla: „*Určitě bych chtěla vzkázat, že naši klienti nejsou zlí a dá se s nimi vždy domluvit a zasmát. Jsme vděční za každého dobrovolníka, se kterým můžeme navázat spolupráci. Protože to dobrovolnictví je v sociálních službách, jako je Krteček, důležitější, než si myslíte. Má to smysl. Ta práce má smysl. Hlavně pro klienty, kteří jsou šťastní a spokojení a dávají vám to bezprostředně najevo.*“ K rozvoji sebeobsluhy dodala, že je pro všechny lidi nesmírně důležitá. Někomu se to může zdát absurdní, ale sebeobsluha také určuje kvalitu života člověka a každý z nás chce mít kvalitní život. A to se právě snaží zajistit klientům v Klubu Krteček.

Dle **informanta č. 3** sociální služby mají do jisté míry smysl. Zmínil, že práce v neziskových organizacích, jako je právě Klub Krteček, je psychicky i fyzicky velmi náročná, ale poté si člověk uvědomí, že práce s osobami se zdravotním postižením je smysluplná. *„No, kdybych měl něco ještě vzkázat, tak je to to, ať ti rodiče nenechávají svoje děti s postižením doma. Chápu, že někdy je to složité, ať už finančně nebo časově, ale vždy se to dá nějak vymyslet. My to vidíme, že tyhle lidi chtějí kamarády. Chtějí někoho, pro koho je stejně náročné osprchovat se bez pomoci, stejně jako pro ně. A to souvisí i s tou sebeobsluhou. Rodiče můžou svoje děti učit tyhle věci doma, ale v dnešní době chtějí všechno rychle a hned a v tomto případě to není možné. Pro jejich sebevědomí je podle mě dobré, aby viděli, že nejsou jediní, kdo se ty sebeobslužné dovednosti musí učit. U rodičů to nevidí. Krteček pro ně hraje důležitou roli v rámci socializace, ale k té socializaci se pojí i sebeobsluha, samostatnost a kvalitnější život.“* Nakonec uvedl, že neziskové organizace zabývající se osobami se zdravotním postižením, právě jako Klub Krteček, pomáhají i rodičům těchto dětí ve zkvalitňování životů. Rodiče mají možnost přihlásit své dítě na osmidenní tábor a odjet s partnerem třeba na dovolenou s vědomím, že je o jejich děti postaráno.

Dle **informanta č. 4** nestátní neziskové organizace, jako je právě Klub Krteček v Písku, jsou pro osoby se zdravotním postižením velice přínosná a rozvíjející záležitost. *„Chtěl bych vzkázat, že u nás jsou ti klienti mezi svými kamarády a pro některé klienty je to jediná možnost být někde jinde než celý den doma.“* K podpoře rozvoje sebeobsluhy poté také dodal: *„Někteří klienti nemůžou pracovat ani v chráněných dílnách. Tam není ani taková kapacita, a ne každý může dojíždět do jiných měst každý den. V Písku je víc organizací, které podporují rozvoj sebeobsluhy u těchto lidí, to si pak člověk jenom musí vybrat, která mu nejvíce vyhovuje. Já ale bych rád ještě jednou vyzdvihl ty pobyty, které Krteček nabízí, protože tam ti klienti už jsou na delší dobu bez rodičů, ne jenom na pár hodin. Tam oni ví, že za ně ti rodiče nebudou všechno dělat, a proto se snaží. Protože musí.“*

Získaná data od klientů

1. Jak jste se dostal/a do kontaktu s Klubem Krteček, a jak dlouho jste klientem této organizace?

Tato otázka byla podobná otázce č. 1 u rozhovoru se zaměstnanci. Účelem této otázky bylo zjistit, jak dlouho vybraní klienti Klubu Krteček navštěvují a jak se o něm dozvěděli.

Informant č. 5 uvedl, že ho do Klubu Krteček přihlásila jeho babička. Odkud se babička o Klubu Krteček dozvěděla, nevěděl. „*Chodím tam asi 20 let. Dlouho. Ale furt ne nejdýl.*“ Poté dodal, že do Klubu sice nechodí déle než někteří ostatní klienti, zato ale pravidelně a dle jeho slov nejčastěji.

Dle **informanta č. 6** dochází do Klubu Krteček od svých 3 let, což znamená 20 let. Nyní se však pouze zúčastní akcí, které Krteček nabízí, a to ať už jednodenních akcí, jako je například maškarní ples, tak i vícedenních akcí, jako je například zimní pobyt na horách nebo letní tábor. „*Když jsem byl menší, tak jsem tam chodil častěji, a teď, jak už chodím do školy, už to nejde, ale jinak jo. Ale až teďka dokončím školu, tak budu chodit do Horizontu a jak budou svozy, tak i do Krtka. Takže mě to vlastně bude zase čekat a budu konečně častěji v Krtku.*“ Do Krtečka se dostal přes kontakt v azylovém domě. „*Přes azyl takzvaně. Já jsem byl v azylovém domě a nějaká paní to mamce navrhla.*“

Informantka č. 7 chodí do Klubu Krteček přibližně 22 let s tím, že na 6 let přestala chodit kvůli studiu. „*A teď zase chodím, protože už pracuju.*“

Na otázku, jak se o Krtečku dozvěděla, odpověděla, že neví. „*To já nevím. To ti nemůžu říct.*“ Od informanta č. 1 se autorka dozvěděla, že ji přihlásili do Klubu rodiče s cílem poznat se s více rodinami dětí s postižením.

Všichni dotazovaní klienti docházejí do Klubu Krteček přibližně 20 let. Právě i to z nich činí vhodné informanty pro výzkum této práce. Díky své dlouhodobé zkušenosti s organizací znají její fungování a také vývoj a celkové změny, kterými Klub prošel od svého založení. Z odpovědí vyplývá, že všechny tři informanty přihlásili do Klubu Krteček jejich rodinní příslušníci.

2. Jaké služby v Klubu Krteček využíváte? A které Vám nejvíce vyhovují?

Otázka č. 2 byla položena se záměrem zjistit, jaké služby informanti využívají, jelikož Klub Krteček jich nabízí širokou škálu. Doplnková otázka, které služby jim nejvíce vyhovují, byla zaměřena na zjištění jejich vlastního názoru ohledně služeb.

Informant č. 5 uvedl, že dochází do Klubu Krteček pravidelně v pondělí, středu a čtvrtek odpoledne. Tyto dny Klub Krteček nabízí odpolední sociálně aktivizační služby. Pondělí je věnováno keramickému kroužku, ve středu se věnují rozvoji fantazie, představivosti a zručnosti a ve čtvrtek je program zaměřen na získávání a osvojování znalostí a dovedností potřebných pro každodenní život. Dle informanta dále využívá i veškeré akce, které Krteček nabízí. Pravidelně jezdí na vícedenní pobyty a snaží se nezmeškat jedinou jednodenní akci, jako je například právě teď maškarní ples, na který se těší. Na doplňující otázku, které služby mu nejvíce vyhovují, se nemohl rozhodnout, a prohlásil, že se mu líbí všechny. *„No děláme tam keramiku, malujem. Ve středu jsme dělali valentýnský srdíčko. Chodíme taky na procházky. Já mám rád všechno z toho. Keramika mě baví, řekl bych, že mi i jde. Z toho vyrábění mám taky vždycky radost, že si to pak můžu i odnést. A hlavně mám rád pobyty. Tábor, Hoštice, hory. Tam můžu být s ostatními od rána do noci, a to mi přijde fajn.“*

Dle odpovědi **informanta č. 6** bylo zjištěno, že navštěvuje organizaci v rámci jednodenních a vícedenních pobytových akcí. Z důvodu plnění povinné školní docházky není informant schopen pravidelně dojíždět na odpolední programy sociálně aktivizační služby v Klubu Krteček. Na doplňující otázku, které služby mu nejvíce vyhovují, odpověděl bez váhání. *„Všechno. Všechno. Jako nemůžu si stěžovat na tadytu organizaci. Já mám rád to vyrábění. To, co je ve škole opruz, tak tady dělám rád. Upřímně, to vůbec nebudu lhát. Dělán tady rad i keramiku.“*

Odpověď u **informantky č. 7** se už trochu lišila. Informantka se také zúčastní některých jednodenních akcí, ale ne pravidelně. Z nabídky vícedenních pobytových služeb se zúčastní pouze víkendových pobytů ve Střelských Hošticích, které jsou 2× ročně, na jaře a na podzim. Dále také jezdí na čtyřdenní zimní pobyt na Šumavě, kde má možnost bobovat s ostatními klienty. Z každodenních služeb Krtečka využívá možnost terénní služby. *„Já mám terénku. Že si můžu koupit jídlo s tím dotyčným. Že můžu s dotyčným nebo teda dotyčnou péct nebo někam se podívat nebo něco. Koupit něco, co prostě nemám v bytě, něco doplnit nebo takhle. Já mám na terénku informantku č. 1. Každý člověk má určitýho člověka, víš. Takže ke mně chodí jenom ona. Ona přijede ke mně do práce a vyzvedne mě. Já tu terénku potřebuju,*

protože bydlím sama. Něco jako podporovaný bydlení, ale ne úplně.“ Na doplňující otázku ohledně toho, které služby jí nejvíce vyhovují, odpověděla opět terénní službu, protože ji baví péct a není doma sama bez možnosti komunikace s jiným člověkem. Informantka bydlí sama v bytě, který zdědila po své babičce, takže zmiňuje, že je ráda, když tam s někým může být.

Na otázku týkající se využívaných služeb Klubu jsme dostali různorodé odpovědi. Přesto se ale v něčem shodovaly. Zjistili jsme, že všichni informanti z řad klientů využívají vícedenní pobyty a jednodenní akce, ačkoliv se ne vždy zúčastní všech. Informantka č. 7 je jediná klientka ze všech členů Klubu Krteček, která má možnost samostatného bydlení pouze s terénní službou. Cítí se tam ale osamělá, a proto je vděčná za terénní službu, kdy může trávit čas se zaměstnankyní Krtečka ve svém přirozeném prostředí ve svém bytě. Z odpovědi tedy vyplývá, že Krteček je využíván nejen jako volnočasová aktivita, ale také důležitá součást jejich běžného fungování, například v rámci zmíněné terénní služby. Celkově lze říci, že klienty vnímání služby Krtečku jako přínosné a nemají na ně žádné negativní názory.

3. Navštěvujete i jiné organizace v Písku?

Tato otázka byla položena za účelem zjistit, zda klienti Klubu Krteček využívají služby i jiných neziskových organizací v Písku, které se věnují osobám se zdravotním postižením.

Informant č. 5 uvedl jako jediný, že navštěvuje také organizaci Horizont. *„Já chodím do Krtečka v pondělí, ve středu a ve čtvrtek. Jenom odpoledne to je. A pak každé den chodím do Horizontu, ale to kromě pátku. V pátek chodím za babičkou. Já bych se doma nudil, kdybych nebyl přes den v Horizontu. A tam se mi líbí, že i vyšíváme. To v Krtku neděláme, to mám zrovna rád.*“ Organizace Horizont (viz kapitola 2) je sociálně terapeutická dílna, kde mají klienti možnost rozvíjet své funkční a sociální dovednosti.

Informant č. 6 jiné organizace ve městě Písek nenavštěvuje, jelikož momentálně v daném městě nebydlí. *„Ne. Já, jak nechodím do školy v Písku, ani tam už nebydlím, tak nikam takhle nechodím. Já nemůžu kvůli škole. Ale pak budu už v Písku pořád, protože začnu chodit právě do toho Horizontu a Krtka. Ale až dokončím školu.*“ Informant uvedl, že příští rok bude mít již splněnou povinnou školní docházku a jsou domluveny se svou maminkou, že bude každý den chodit do organizace Horizont a 3× týdně díky svozům, které Krteček poskytuje, bude docházet i do Klubu Krteček.

Odpověď **informantky č. 7** byla strohá, ale zřetelná. „*Já dělám horolezectví, ale to uvidím, jestli ještě budu dělat, to mi řekne doktor. Já mám páteř. Jinak Krteček, jinak nic. Já pracuju, takže nemám čas na další věci.*“

Z odpovědí informantů vyplývá, že dva ze tří nenavštěvují žádné jiné organizace, které by se také věnovaly osobám se zdravotním postižením. Příští rok by se toto mělo ale změnit a organizaci Horizont začne navštěvovat také informant č. 6 spolu s informantem č. 5, který do této organizace každý všední den dochází.

4. Jaké dovednosti spojené se sebeobsluhou jste se díky Krtečku naučil/a nebo se v nich zlepšil/a? V jakých oblastech sebeobsluhy byste ještě potřeboval/a větší podporu?

Žádný z informantů nevěděl, co to znamená pojem sebeobsluha. Autorka všem klientům stručně vysvětlila pojem následovně: „*Sebeobsluha jsou činnosti, které člověk samostatně zvládne udělat, aby mohl každodenně fungovat. Patří sem třeba hygiena, vaření, stravování, oblékání a obouvání, nakupování a podobně.*“

Informant č. 5 opět uvedl, že do Krtečka chodí od svých 3 let, proto je toho názoru, že Krteček ho svým způsobem vychoval. „*Já jsem bydlel s hodně lidma. Hodně se to střídalo. Ale Krtek zůstal furt stejný. Všechny tety tam jsou stejný, pan ředitel je stejný, jedinej informant č. 3 je tam nově, ale mám ho rád. Takže si myslím, že hygienu a oblékání umím i díky těmhle tetám. Ale já musím doma pomáhat, takže dělat nádobí, uklízet. Já to dělám rád. A pak to dělám i v tom Krtku.*“ Dále uvedl, že větší podporu nepotřebuje, protože v domácnosti zvládá vše sám.

Díky odpovědi **informanta č. 6** jsme zjistili, že podle jeho názoru mu Klub Krteček s rozvojem sebeobsluhy také pomohl. Uvedl stejně jako informant č. 5, že do Krtečka dochází od 3 let, kdy tam začal docházet v rámci mateřské školy. „*Já si myslím, že bych si neuměl zapnout ani zip u bundy, kdybych nechodil na tu keramiku a furt nemaloval. Oni nám tam říkají, že tím se učíš tu motoriku, takže to já pak vidím. Že umím i ty prsty líp nastavit. Já nevím, jestli se to do toho taky počítá, ale v Krtku mě nutí i víc chodit. Že nepotřebuju, aby mě někdo odvezl na záchod, ale já si tam prostě dojdu. Trvá mi to, ale tímhle se taky učím víc fungovat. I když mě to teda někdy štve.*“ K doplňující otázce se zmínil, že by se rád oblíkal sám a správně, ale že s tím má pořád problém. Poté ale dodal, že to musí trénovat, protože mu už bude 18 let a nemůže to za něj pořád někdo dělat.

Informantka č. 7 uvedla, že všechny každodenní záležitosti zvládá naprosto sama. *„Já nemám problém se sebeobsluhou, když bydlím sama. Ale jako nenakoupím si sama, protože tohle prostě nezvládnou. Nebo nevyperu si, protože to taky neumím. Tyhle těžké věci nemůžu dělat, ale jako najím se, obleču se, všechno, to zase nejsem jako blbá.“* Dle jejích slov žádnou větší podporu v rámci rozvoji sebeobsluhy nepotřebuje, protože s činnostmi, které sama nezvládne udělat, jí pomáhá informantka č. 1 v rámci terénní služby.

Tato otázka nám ukázala, že informanti, kteří dochází do Klubu Krteček od útlého věku, uvádějí, že organizace pro ně byla stabilním místem učení a rozvoje. Díky službám, které Krteček poskytuje (například keramický kroužek), si informanti zlepšili schopnost jemné motoriky. Informant. č. 6 také zmínil, že se v Klubu Krteček snaží o větší samostatnost v oblasti pohybu. Přestože někteří informanti již sebeobslužné činnosti zvládají bez větších problémů, u jiných přetrvávají nedostatky, u kterých by ocenili další podporu, například v nakupování nebo praní prádla. Výpovědi rovněž naznačují, že schopnost sebeobsluhy významně ovlivňuje kvalitu života klientů a jejich pocit nezávislosti. Klub Krteček jim tak nejen pomáhá získat dovednosti nezbytné pro každodenní život, ale také podporuje jejich sebedůvěru a pocit vlastní hodnoty.

5. Poskytuje Vám Klub Krteček podporu v životě, jakou podle Vás potřebujete?

Otázka č. 5 byla položena s cílem zjistit, jaké oblasti života považují klienti za důležité a zároveň se dovědět, zda vnímají podporu, kterou jim Klub Krteček poskytuje, jako přínosnou.

Informant č. 5 uvedl, že podpora, kterou potřebuje, jsou jeho přátelé. *„Mám tam kamarády, se kterými si voláme. My se bavíme v Krtečku a pak si ještě doma voláme přes WhatsApp. Někdo ale do Krta nechodí, takže s tím pak jenom voláme.“* Po zmíněných kamarádech zmínil, že se v Krtečku naučil keramice a také mít rád sport. Ke sportu poté dodal, že ho ve škole nebavil a přišlo mu, že se mu ostatní smáli. Na konci rozhovoru znovu uvedl, že by ocenil v Klubu Krteček vyšívání. *„Ale mohlo by být v Krtečku vyšívání. Mně to fakt jde, a to děláme jenom v Horizontu.“*

Informant č. 6 odpověděl na tuto otázku velmi podobně jako předchozí informant. *„Ajeje, to je docela těžká otázka, to je docela těžká otázka. Do toho Krtečka jezdím fakt rád. Na ty pobyty jezdím rád. Mně se líbí i ten přístup těch lidí a celkově jako jak se to tady vyvíjí. Mně Krtek hrozně zlepšuje život. Hlavně teda v energii, a hlavně nemyslím na domov. Tady je pro*

člověka opravdu úplně jiná energie, úplně jinej vzduch, ale jakmile přijdeš domů, tak už jsi sám v podstatě. Proto já jsem pořád na tom telefonu a furt s někým volám, protože cítím furt tuhle energii z Krtka i v tom WhatsAppu. Mě tohle hrozně naplňuje. Ty lidi, co tady jsou. Já ty lidi znám od svých 3 let. Třeba informantovi č. 6 byly taky tři roky, když jsme se poznali. To už je prostě rodina, víš. My jsme kamarádi po celý život a budeme až do smrti. A tohle mě hodně naplňuje. Protože někteří kamarádi mě zradili a bolelo mě to, ale v tom Krtku je to už rodinná záležitost a tyhle lidi mě nezradí.“ Informant přirovnával ostatní klienty Krtečku k rodině a tímto způsobem pojal otázku na podporu v životě.

Odpověď **informantky č. 7** směřovala také k socializaci a přátelství, ale v tomto případě už v jiném smyslu. *„Já nevím. Já bych chtěla, aby mi Krtek pomohl najít kamarády. Ale to je nemožný. Jak si je mám najít, když tam chodí ty postižení. Neberu to jako zle, ale jsou postižení. A já si hledám normální kamarády. Nemůžu si je najít, žádný. Mám tři nebo čtyři v práci, těm je víc jak 50 let. Potom okolo 45 let, nebo kolik mu je, tátovi. Ne mýmu. Říkám, že ne mýmu. To je kolega, táta. Já jsem tam úplně nejmladší. Na lezení se se mnou nikdo nebaví. Jenom, jak se mám správně držet a jak dát správně nohu. Ale nebaví se se mnou. A v Krtku jsou postižený lidi. Takže jestli mi pomáhá nebo jestli cítím nějakou podporu v životě, to ti nemůžu říct, to je těžký. Kamarády mi nepomohl najít.“* Informantka považuje za důležitou složku života přátelé, které dle jejích slov, žádné nemá, a proto chce, aby jí organizace Krteček pomohla nějaké najít.

Odpovědi informantů na otázku podpory v životě ze strany Klubu Krteček se zaměřují pouze na mezilidské vztahy a socializaci. Informanti č. 6 a č. 7 zdůrazňují význam přátelství a komunikaci s ostatními klienty i mimo prostory organizace skrz aplikaci WhatsApp. Naopak informantka č. 7 si přeje najít kamarády, ale vnímá, že to pro ni není v Krtečku možné, protože si chce najít zdravé kamarády bez zdravotního postižení, a to z toho důvodu, že tak i vnímá sebe samu. Celkově z odpovědí vyplývá, že Klub Krteček hraje významnou roli v sociálním životě klientů, ale ne všem se daří najít v něm to, co by si do života přáli.

4.3 Dílčí závěry

Tato podkapitola se zaměřuje na shrnutí odpovědí získaných v rámci výzkumu a formulaci doporučení vycházejících z výzkumného šetření bakalářské práce.

1. výzkumná otázka: **Jak dle klientů Klubu Krteček organizace podporuje kvalitu jejich života v oblasti rozvoje sebeobsluhy?**

Klienti Klubu Krteček zpočátku neznali význam pojmu sebeobsluha, avšak všichni si po jeho vysvětlení uvědomili jeho význam. Většina z klientů zdůraznila, že právě díky dlouhodobé docházce do Krtečka se naučili základní sebeobslužné dovednosti. Nejčastěji byl zmiňován keramický kroužek a výtvarné aktivity, které rozvíjejí jemnou motoriku klientů. Klienti si také uvědomují, že prostřednictvím pravidelných aktivit v organizaci, jako je pohyb a samostatný přesun na toaletu, si zlepšují nejen fyzické schopnosti, ale také soběstačnost. Nicméně vnímaná úroveň sebeobsluhy a samostatnosti se mezi klienty liší.

Klientka Krtečka původně tvrdila, že jí sebeobsluha nečiní žádné potíže, protože žije sama v bytě po své babičce, a to je podle ní v rozporu s nezvládnutím sebeobslužným dovedností a samostatnosti. Nicméně během rozhovoru neúmyslně přiznala, že některé sebeobslužné činnosti, jako je praní prádla a nakupování, nezvládá samostatně a potřebuje při nich podporu zaměstnanců Krtečka v rámci terénní služby. Tento rozpor naznačuje, že vnímání vlastní soběstačnosti se nemusí vždy shodovat se skutečnými dovednostmi a mírou nezávislosti.

Celkově klienti oceňují, že Krteček je nenásilnou formou vedl k větší samostatnosti a umožnil jim osvojit si tyto dovednosti. Přesto někteří stále potřebují podporu v určitých oblastech, zejména v těch, které vyžadují větší míru organizace, jako je například správné oblékání, praní prádla či nakupování. Dva ze tří klientů nevyužívají služby žádné jiné organizace, což znamená, že Klub Krteček je pro ně jediným přímým zdrojem podpory v oblasti sebeobsluhy.

Z odpovědí klientů také vyplynulo, že se všichni klienti zaměřovali na přátelství a socializaci. Všichni klienti vnímají Klub Krteček jako důležitý zdroj sociálních vazeb a místo, kde mohou tyto vazby navazovat a udržovat. Pro některé je Krteček dokonce jediným prostředím, kde mají možnost se pravidelně setkávat se svými vrstevníky a rozvíjet sociální dovednosti. Na druhou stranu ti klienti, kteří vnímají nedostatek přátelských vztahů ve svém životě, často připisují tuto skutečnost právě Klubu Krteček.

2. výzkumná otázka: Jak dle zaměstnanců Klubu Krteček organizace podporuje kvalitu života jejich klientů v oblasti rozvoje sebeobsluhy?

Z rozhovorů se zaměstnanci Klubu Krteček vyplynulo, že ačkoliv někteří z nich pracují s odlišným přesvědčením o smyslu sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením, všichni sdílejí názor, že rozvoj sebeobsluhy, samostatnosti a socializace je důležitou součástí

života jejich klientů. Zároveň se ukázalo, že zaměstnanci pravděpodobně nejvíce vnímají a podporují právě socializaci klientů.

V Klubu Krteček v Písku vnímají podporu klientů v rozvoji sebeobsluhy jako dlouhodobý a individuální proces, který vyžaduje především trpělivost. Shodli se, že pravděpodobně nejdůležitějším prvkem v oblasti rozvoje sebeobsluhy je pouhá dopomoc namísto přebírání činností za klienty. Klub Krteček podporuje rozvoj sebeobsluhy skrze rozvoj jemné a hrubé motoriky, například prostřednictvím keramického kroužku, který zlepšuje koordinaci rukou a usnadňuje následné zvládnutí praktických úkonů jako zapínání suchého zipu u bot. Velký důraz je kladen na nácvik sebeobslužných dovedností, jako je mytí rukou a oblékání. Zaměstnanci tyto činnosti s klienty opakovaně a pravidelně procvičují, aby si je lépe osvojili.

Hravou formou a systematickým postupem od jednodušších úkolů ke složitějším se snaží docílit toho, aby klienti zvládali úkony samostatně, popřípadě s dopomocí. Zaměstnanci Krtečka se shodují, že důležitou roli v oblasti rozvoje sebeobsluhy hraje rodinné prostředí. Pokud rodiče doma přebírají většinu činností za své dítě, rozvoj sebeobsluhy je u něj pomalejší. Na vícedenních pobytech, které Krteček poskytuje, mají klienti možnost trénovat dovednosti, které doma nemají možnost dělat. V neposlední řadě byl zmiňován kolektiv vrstevníků, který podle zaměstnanců funguje jako přirozená motivace. Klienti se učí nejen od zaměstnanců, ale i od sebe navzájem.

4.4 Doporučení pro praxi

Z výzkumného šetření vyplývá, že Klub Krteček v Písku hraje zásadní roli v rozvoji sebeobslužných dovedností svých klientů. Mnozí z nich docházejí do organizace již od útlého věku, což významně přispělo k jejich schopnosti zvládat každodenní činnosti, jako je oblékání, hygiena či stolování. Přesto se ukazuje, že někteří klienti mají obtíže s komplexnějšími úkony, například nakupováním nebo praním, a právě v těchto oblastech by mohli potřebovat větší podporu ze strany Krtečka. Zaměstnanci Krtečka jim v těchto činnostech pomáhají v rámci terénní služby, která je však dostupná pro klienta maximálně dvakrát týdně, což nemusí být pro některé z nich dostačující. Zvýšení frekvence této služby by mohlo přispět k větší samostatnosti klientů v jejich domácím prostředí. S tímto doporučením však souvisí i omezený počet zaměstnanců organizace, kteří mají na starosti jak provoz Klubu Krteček, tak terénní službu. Kvůli nízkému personálnímu obsazení není v současné době možné rozšířit nabídku individuální podpory v domácím prostředí klientů.

Tento stav souvisí také s problematikou dobrovolnictví, se kterou organizace dlouhodobě zápasí. Bylo by proto vhodné hledat cesty, jak motivovat nové dobrovolníky ke spolupráci s organizací, například prostřednictvím spolupráce se školami.

Z rozhovorů vyplynulo, že velký vliv na míru samostatnosti klientů má jejich rodinné prostředí. Někteří rodiče z obavy nebo zvyku přebírají za své děti velkou část každodenních úkonů, čímž jejich rozvoj samostatnosti neúmyslně omezují. Bylo by proto přínosné posílit spolupráci s rodinami a pečujícími osobami a motivovat je k tomu, aby i doma klienty vedli k větší soběstačnosti.

Zaměstnanci Krtečka využívají různé metody pro podporu sebeobsluhy, jako je systematické opakování činností, využívání herních prvků nebo rozvoj prostřednictvím kreativních aktivit. Přesto by bylo vhodné vytvořit ucelenou metodiku, která by obsahovala konkrétní postupy a cíle pro jednotlivé oblasti sebeobsluhy, aby bylo možné efektivně sledovat pokroky klientů.

Pozitivním zjištěním je, že se klienti navzájem motivují a inspirují, proto autorka považuje za vhodné tuto přirozenou metodu dále rozvíjet a podporovat skupinové aktivity, u kterých se klienti mohou učit jeden od druhého.

Celkově je zásadní nadále rozvíjet stávající metody podpory sebeobsluhy a doplnit je o prvky, které klientům umožní získat ještě větší míru nezávislosti v každodenním životě.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala nestátní neziskovou organizací Klub Krteček v Písku a její rolí v podpoře rozvoje sebeobslužných dovedností u osob se zdravotním postižením. Teoretická část byla zaměřena na charakteristiku sociálních služeb a nestátních neziskových organizací, přičemž obě tyto oblasti byly následně propojeny s významem sebeobsluhy, který je důležitým aspektem pro samostatnost a zvýšení kvality života osob se zdravotním postižením. Pozornost byla věnována i nestátním neziskovým organizacím ve městě Písek, které se zaměřují na rozvoj sebeobsluhy s cílem vytvořit přehled místních možností podpory. Teoretická část byla zakončena podrobným představením Klubu Krteček v Písku a jeho přístupu k rozvoji sebeobslužných dovedností u svých klientů.

Empirická část práce se zaměřila na zkoumání konkrétního vlivu Klubu Krteček na rozvoj sebeobsluhy jeho klientů, a to z pohledu klientů i zaměstnanců organizace. Výzkum byl realizován prostřednictvím kvalitativního šetření, konkrétně polostrukturovaných rozhovorů se třemi klienty a čtyřmi zaměstnanci Klubu Krteček.

Z rozhovorů vyplynulo, že ne všichni zaměstnanci sdílejí stejně pozitivní pohled na sociální služby a jejich význam. Přesto se shodovali na tom, že sebeobsluha je bezpochybnou součástí života každého člověka a že v Klubu Krteček je této oblasti věnována pozornost, i když na ni není vytvořen žádný speciální program. Podobně je tomu i u klientů. Jejich pohled na organizaci není vždy zcela pozitivní a někteří ji vnímají jako nedostatečnou v některých oblastech jejich života. Přesto výsledky ukázaly, že Klub Krteček v Písku hraje zásadní roli nejen v nácviku praktických dovedností, ale také v celkové podpoře samostatnosti, sebevědomí, a především socializaci klientů.

Na základě zjištěných informací byly formulovány dílčí závěry a doporučení pro praxi, která by mohla přispět k dalšímu rozvoji a zkvalitnění služeb poskytovaných Klubem Krteček. Práce tak obsahovala ucelený pohled na význam neziskových organizací v oblasti rozvoje sebeobsluhy a zároveň poskytla podněty pro další rozvoj této problematiky v kontextu sociálních služeb.

Každý člověk, ať už se zdravotním postižením nebo bez něj, vnímá svou samostatnost a potřebu podpory jinak. Stejně tak se mohou lišit pohledy na roli Klubu Krteček v rozvoji sebeobsluhy jeho klientů. Tato práce se snažila zachytit zkušenosti a názory jak klientů, tak zaměstnanců, avšak nelze tvrdit, že pouze tyto názory jsou správné. Výsledky výzkumu by

proto měly sloužit nejen k porozumění významu Klubu Krteček pro jeho klienty, ale i jako podnět k dalším úvahám a případné inspiraci, jak tuto oblast nadále posilovat a rozvíjet.

Seznam použitých informačních zdrojů

BOUKAL, P. *Fundraising pro neziskové organizace*. Expert. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4487-2.

ČERNÁ, M., et al. *Česká psychopedie*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1565-3.

DOBROZEMSKÝ, V., STEJSKAL, J. *Nevýdělečné organizace v teorii*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-799-7.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozš. České vyd. Přeložil JÚVA, V., HLAVATÁ, V. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

JANÍČKOVÁ, R., ZMEŠKALOVÁ, V. *Metodika práce s dobrovolníky*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-07-4.

KAVAN, Š. *Nestátní neziskové organizace, dobrovolníci a možnosti spolupráce při mimořádných událostech*. Praha: NLN, 2022. ISBN 978-80-7422-833-9.

KRECHOVSKÁ, M., HEJDUKOVÁ P., HOMMEROVÁ, D. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Expert. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-247-3075-2.

KROUPOVÁ, K. et al. *Slovník speciálněpedagogické terminologie*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8.

KRYŠKOVÁ, Š. *Nestátní neziskové organizace: právní úprava, účetnictví, audit, daně*. Teoretik. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-378-0.

MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0237-0.

MICHALÍK, J. *Poradenství pro uživatele sociálních služeb*. 2., upr. a dopl. vyd. Praha: Národní rada osob se zdravotním postižením, 2007. ISBN 978-80-903640-9-7.

MICHALÍK, J. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.

MUŽÁKOVÁ, M. *Aspekty integrace lidí se zrakovým postižením v zrcadle historie spolkové činnosti*: rigorózní práce: Praha, 2004. Praha: Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, 2006. ISBN 80-902025-7-8.

NOVOSAD, L. *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita: diskurzivní pohledy na tělo, tělesnost, pohyb, člověka a tělesné postižení*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-873-9.

PELIKÁNOVÁ, A. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 3., aktualizované vydání. Účetnictví a daně. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-2117-5.

RŮŽIČKOVÁ, K. *Vybrané texty ze speciální pedagogiky I: východiska pro speciální pedagogiku a rehabilitaci osob se takovým postižením*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-099-3.

SLAŠŤANOVÁ, D., DURAJOVÁ, Z. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: přehled situace v České republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv, 2012. ISBN 978-80-87414-08-0.

ŠIŠKA, J. *Mimořádná dospělost*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0992-4.

ŠORMOVÁ, L., KLÉGROVÁ, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-869-9168-7.

ŠVARŤÍČEK R., ŠEĐOVÁ K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VALENTA, M. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.

VALENTA, M., MICHALÍK, J., LEČBYCH, J. *Mentální postižení*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-3050-9.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-496-6.

Internetové zdroje

ČESKÁ ASOCIACE ERGOTERAPEUTŮ. Co je ergoterapie [online]. 2008-2025 [cit. 01.04.2025]. Dostupné z: <https://ergoterapie.cz/co-je-to-ergoterapie/>

ČINČÁLOVÁ, S., ČERNÁ, M. Volunteering of Czech College Students-Experience and Motivation. *Journal of Efficiency and Responsibility in Education and Science* [online]. 2021, 14(2), s.79-88. DOI: 10.7160/eriesj.2021.140202.

DEKKER, P., HALMAN, L. Volunteering and Values. The Values of Volunteering [online]. Boston, MA:Springer US, 2003, 1-17 [cit. 15.3.2025]. Nonprofit and Civil Society Studies. ISBN 978-0-306-47854-3. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/227004799_Volunteering_and_Values_An_Introduction

FOKUS PÍSEK. Sociální rehabilitace Písek [online].n.d.a [cit. 04.02.2025]. Dostupné z: <https://www.fokus-pisek.cz/fokus-pisek/socialni-rehabilitace/>

FOKUS PÍSEK. Úvod [online]. [cit. 04.02.2025]. n.d.b Dostupné z: <https://www.fokus-pisek.cz/>

HORIZONT, z.ú. Nabízíme [online]. 2005a [cit. 02.02.2025]. Dostupné z: <https://www.oshorizont.cz/nabizime.php>

HORIZONT, z.ú. O nás [online]. 2005b [cit. 02.02.2025]. Dostupné z: <https://www.oshorizont.cz/onas.php>

KLEČKOVÁ, A. Fenomén jménem neziskovky [online]. Praha, 2020 [cit. 26.03.2025]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2020/04/Fenom%C3%A9n-jm%C3%A9nem-neziskovky-IPPS.pdf>

KLUB KRTEČEK PÍSEK. Naše služby [online]. 2011-2025a [cit. 10.01.2025]. Dostupné z: <http://www.krtecek-pi.cz/nase-sluzby>

KRTEČEK PÍSEK. O nás [online]. 2011-2025b [cit. 10.01.2025]. Dostupné z: <http://www.krtecek-pi.cz/o-nas>

KLUBÍČKO BEROUN. Aktivity, terapie a vzdělávání [online]. [cit. 28.03.2025]. Dostupné z: <https://www.klubickoberoun.cz/aktivity-terapie-a-vzdelavani>

MERIDIEM. Služby terénní, ambulantní a pobytové – jakou formu vybrat? [online] 2025 [cit. 24.03.2025]. Dostupné z: <https://www.kurzypece.cz/sluzby-terenni-ambulantni-a-pobytove-jakou-formu-vybrat/>

MESADA, z.s. Osobní asistence MESADA Písek [online]. 2016 [cit. 02.02.2025]. Dostupné z: <http://www.mesada.eu/osobniasistencepisek.html>

MESADA, z.s. Sociální rehabilitace MESADA Písek [online]. 2016 [cit. 02.02.2025]. Dostupné z: <http://www.mesada.eu/socialnirehabilitacepisek.html>

NADAČNÍ FOND PRO ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM. O nás [online]. 2021 [cit. 23.03.2025]. Dostupné z: <https://nfozp.cz/o-nas/>

PÍSECKÝ DENÍK. OBRAZEM: Klub Krteček pálil čarodějnice [online]. 2018 [cit. 10.01.2025]. Dostupné z: https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/obrazem-klub-krtecek-palil-carodejnice-20180430.html

RYTMUS, o.p.s. Tréninkový byt [online]. 2025 [cit. 01.04.2025]. Dostupné z: <https://rytmus.org/socialni-sluzby/socialni-rehabilitace/treninkovy-byt/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Sociální služby [online]. 2019. Praha: MPSV, [cit. 2025-03-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>

SVAZ TĚLESNĚ POSTIŽENÝCH V ČR. Asistenční technologie pro osoby s handicapem [online]. 2022 [cit. 31.03.2025]. Dostupné z: <https://svaztp.cz/>

TAFLÍŘOVÁ, S. Možnosti rozvoje komunikace a sebeobsluhy u dospělých osob s mentálním postižením v institucionálním a domácím prostředí. 2020. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/o1z0g/Rozvoj_sebeobsluhy_a_komunikace_u_dospelych_osob_s_mentalnim_postizenim_v_institucionalizovanem_a_domacim_prostredi.pdf

ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006 [cit. 2025-05-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

Při tvorbě bakalářské práce byly použity nástroje umělé inteligence za účelem podpory psaní a překladu. Konkrétně byl použit nástroj ChatGPT, který sloužil k úpravám stylistiky a kontrole gramatiky. Byl také použit z důvodu seřazení seznamu informačních zdrojů v abecedním pořadí, kontrole citačních zdrojů v textu a také jako podpora při tvorbě kostry práce, zejména při organizaci obsahu. Dále byl využit nástroj DeepL.com pro překlad abstraktu do anglického jazyka. Veškeré úpravy byly následně autorkou důsledně zkontrolovány a finální podoba bakalářské práce je výsledkem její vlastní práce.

Seznam příloh

Příloha 1 – Přepis rozhovoru č. 1

Příloha 2 – Přepis rozhovoru č. 6

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru č. 1

Chtěla bych Vás poprosit, zda byste se mohla krátce představit? Jak dlouho pracujete v Klubu Krteček?

„Jmenuji se informant č. 1, je mi 65 let, v Krtku pracuju jako pedagogický pracovník a jsem tam od roku 2004.“

Jak jste se dostala do kontaktu s Klubem Krteček?

„Přes pracák. Protože já jsem byla 15 let vlastně se svojí postiženou dcerou doma a když odešla na gymnázium do Prahy, tak jsem musela už jakoby do práce, už jsem nemohla být doma jako na péči, takže jsem šla na pracák a pracák mi vlastně nabídl Krtečka. A tam už jsem zůstala. Mě ta práce baví. Už jsem 5 let v důchodu, takže stále zůstávám.“

Mají služby Klubu Krteček dopad na podporu vašich klientů? Jestli ano, tak podle Vás jaký?

„Já si myslím, že určitě. Samozřejmě záleží, jak na kterýho klienta. Některý se hodně posunou, některý se neposunou nebo pomaloučku. Jako tam je to klient od klienta. Jestliže ty děti zůstanou na úrovni jednoho roku na celý život, tak tam tak velkej posun není, protože tam už zůstávají. Samozřejmě my se snažíme, aby se posunuly někam. Vidím to na těch, protože jsem měla ty děti ve školce, takže tam jsem měla pocit, že se posunuly hodně. Ale jsou děti, který dokážou ještě chvíli jít dopředu po nějakou dobu, něco se naučí. Některý jdou hodně pomaloučku, některý opravdu se něco naučí, ale jsou děti, který popojdou v tý školce a pak stagnujou a už se dál nedostanou. Nebo naopak u některých to může jít ještě o kousek zpátky. Ale oni jsou hlavně spokojený. Hlavně tím, že jsou mezi svými, nesedí doma, nejsou čistě s těma rodičema, protože ty rodiče už jim nemají co dát, ty je můžou vychovat jako normální máma a normální miminko zdravý a prostě jim něco dát, ale tyhle děti taky jdou pak do školky, do školy, jsou mezi těmi svými vrstevníky a tyhle děti s postižením to taky potřebují. Potřebujou se. Že i když třeba to dítě marodí dlouho nebo tak, tak už se strašně těší mezi ty ostatní. Já si myslím, že pomoc nejenom těm dětem se někam dostat, ale pomoc i těm rodinám, těm rodičům. Ti, když je mají 24 hodin 7 dnů v týdnu celý rok doma – jsou děti, který nikam nechodí třeba, žádněj Horizont, žádná Duha, takže oni, pokud skončí tu

základní školu, tak vlastně buď teda jdou do nějaký tý chráněný dílny nebo někam anebo právě zůstávají doma. A doma to je pro ně podle mě strašlivý. Takže ten Krtek je takový rozstřelení toho týdne a jdou mezi ty svý kamarády. A pro ty rodiče, když jedeme jenom na ty víkendy nebo na cokoliv, na tábor, takže oni si od nich taky odpočinou. Zním to ze svých zkušeností, když moje holka byla zdravá, kromě toho, že neviděla teda jakoby, nebo teda je zdravá, tak když přišly prázdniny, ona chtěla pryč a já byla ráda, že chtěla pryč. Já bych jí neposlala sama, kdyby nechtěla, ale ona chtěla, takže jsme si obě od sebe odpočinuly, i když jsme nikdy mezi sebou neměly žádný problém. Je to potřeba prostě. A pro ty rodiče, kteří mají ty děti hodně těžce postižený, tak si myslím, že to je taky úleva, i kdyby si měli jenom hodit nohy nahoru a celej ten víkend prosedět.“

Jakým způsobem podporujete klienty v rámci rozvoje sebeobsluhy? Jaké metody nebo aktivity se vám osvědčily?

„No, to je složitější na popsání. Pokud chceme naše klienty něco naučit, a to ať je to stolování, obouvání, oblékání nebo třeba mytí rukou, tak musíme být trpělivý. Musíme to klientům prvně ukázat my sami, jak se to vůbec správně dělá, vysvětlit jim, co děláme a proč to tak děláme a pak už je nechat, aby si to zkoušeli sami. Hlavně to nedělat za ně. Pokud vidíme jakýkoliv náznak, že se o to snaží, ale nejde jim to, tak to hlavně nejdeme udělat za ně. To je častá chyba. Snažíme se jim pomoci, to ano, ale musejí to cvičit a cvičit, aby to pak už zvládli úplně sami. Někdo to pochytí rychleji a sám chce potom umět víc. Za někoho to ale dělají doma, všechno mu připraví, oblečou ho, a to už se s tím pak pracuje hůř. U některých klientů je rozvoj sebeobsluhy minimální, ale i tak se musejí snažit. Samozřejmě je nenutíme k něčemu, co jim jejich zdravotní stav nedovoluje, to ne, ale chceme, aby se alespoň snažili. To oblečení nemusí být srovnaný perfektně, ta postel taky nemusí být skvěle ustlaná, ale důležité, a to o co nám jde, je to, že to udělali sami. Nás pak hrozně těší, když přijdou rodiče s tím, že jejich dítě si umí složit oblečení, uklízí si hračky, obuje si botičky. Ta organizace je to může naučit, my je to učíme, ale záleží i na rodičích, jestli je v tom budou podporovat dál doma anebo jestli budou pokračovat v dělání to za ně. No a ty metody bych řekla, že je opakování těch činností pořád dokola, aby si je zautomatizovali a dokázali je dělat sami, už bez nás.“

Je něco byste chtěla na službách, které organizace poskytuje, změnit?

„No tak já si myslím, že toho pro ně děláme dost jakoby. Že se tam dělá opravdu maximum, co se asi může. Ať už ohledně těch volnočasových aktivit, tak i ty pobyty. My bychom je nemuseli dělat že jo. Nejde to ani z těch registrovaných služeb, v rámci toho financování. Musíme na to sehnat jinde. Ono je to naše jakoby služba, a proto si myslím, že děláme toho opravdu hodně. Nic bych teda neměnila ohledně těch služeb. Podle mě stačí i to, že mají ty větší jenom 3× týdně ten odpolední program. Ono teda i pro nás, být tam od rána do večera 3 dny v týdnu, tak je toho potom dost. A terénky do toho a dopoledne děti do školky vlastně, takže tam máme děti, pokud nejsou, tak jedeme na terénku. Takže my jsme tam vlastně využitý opravdu docela dost.“

Existuje něco, co byste chtěla vzkázat široké veřejnosti ohledně Klubu Krteček a celkové podpory osob se zdravotním postižením?

„Má to smysl. Ten Krtek má smysl. Opravdu jo. Vidíme to na těch dětech, vidíme to na rodičích. Třeba co k nám začaly chodit malé děti do školky, tak rodiče pokaždý říkali, že jim vracíme úplně jiný dítě, protože ono začalo doma uklízet hračky, ono sedí u stolu a jí. My se snažíme ty hranice nastavit, ne na zlo, ale prostě snažíme. Většinou když přijdou z domova, tak to neumí, tam je vidět, že hodně fungují rodiče teda, ale tady se učí, že to za ně nikdo neudělá a oni to dokážou sami. No každopádně ten Krteček smysl má. Je to jenom brždění finančně. Ať je to, jak chce, sociální služby jsou placeny na to minimum prakticky a občas čekáme co dostaneme, abychom vůbec vydrželi další rok a ty děti mohli posouvat.“

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru č. 6

Mohl byste se krátce představit?

„No a co bych ti tak o sobě mohl říct. Je mi 17 let, mně bude za chvíli 18 teda. Chodím do školy, do šestky, ještě mě bude sedmička vlastně čekat. Já mám prodlouženou vlastně ještě jeden školní rok. Rád hraju hry na PlayStationu. Hlavně teda Marvel hry. A mám holku, která se mnou chodí do školy.“

Jak jste se dostal do kontaktu s Klubem Krteček, a jak dlouho tam docházíte?

„Přes azyl takzvaně. Já jsem byl v azylovém domě a nějaká paní to mamce navrhla a vlastně přes to jsem se dostal do kontaktu s Krtkem. Když jsem byl menší, tak jsem tam chodil častěji, a teď, jak už chodím do školy, už to nejde, ale jinak jo. Já do Krtečka chodím od tří let. To si pamatuju přesně. Ale až teďka dokončím školu, tak budu chodit do Horizontu a jak budou svozy, tak i do Krtka. Takže mě to vlastně bude zase čekat a budu konečně častěji v Krtku.“

Využíváte ještě nějaké organizace v Písku?

„Ne. Já, jak nechodím do školy v Písku, ani tam už nebydlím, tak nikam takhle nechodím. Já nemůžu kvůli škole. Ale pak budu už v Písku pořád, protože začnu chodit právě do toho Horizontu a Krtka. Ale až dokončím školu.“

Jaké služby v Klubu Krteček využíváte? A které Vám nejvíce vyhovují?

„Všechno. Všechno. Jako nemůžu si stěžovat na tadytu organizaci. Já mám rád to vyrábění. To, co je ve škole opruz, tak tady dělám rád. Upřímně, to vůbec nebudu lhát. Dělám tady rad i keramiku. Já jezdím jenom na pobyty a chodím na akce. Já mám tu školu.“

Jaké dovednosti spojené se sebeobsluhou jste se díky Krtečku naučil/anebo jste se v nich zlepšil/a? V jakých oblastech sebeobsluhy byste ještě potřeboval/a větší podporu?

„To já nevím, co znamená asi. Jako jak se mám rád?“

Sebeobsluha jsou činnosti, které člověk samostatně zvládne udělat, aby mohl každodenně fungovat. Patří sem třeba hygiena, vaření, stravování, oblékání a obouvání, nakupování a podobně.

„Jo, to je tohle. No Krteček mě toho hodně naučil. Já bych se nedokázal možná ani oblíct. Já si myslím, že bych si neuměl zapnout ani zip u bundy, kdybych nechodil na tu keramiku a furt nemaloval. Oni nám tam říkají, že tím se učíš tu motoriku, takže to já pak vidím. Že umím i ty prsty líp nastavit. Já nevím, jestli se to do toho taky počítá, ale v Krtku mě nutí i víc chodit. Že nepotřebuju, aby mě někdo odvezl na záchod, ale já si tam prostě dojdu. Trvá mi to, ale tímhle se taky učím víc fungovat. I když mě to teda někdy štve.“

A cítíte, že byste potřeboval ještě větší podporu v rozvoji sebeobsluhy?

„Já bych se rád oblíkal sám správně. To ještě musím trénovat, mně už bude 18, takže to nemůže za mě někdo dělat furt. Ale něco sám nedokážu, to má každéj.“

Poskytuje Vám Klub Krteček podporu v životě, jakou podle Vás potřebujete?

„Ajeje, to je docela těžká otázka, to je docela těžká otázka. Do toho Krtečka jezdím fakt rád. Na ty pobyty jezdím rád. Mně se líbí i ten přístup těch lidí a celkově jako jak se to tady vyvíjí. Jinak teda ty dva malý mě docela štvou. Co chodí do Krtka. Ale jinak fakt dobrý. Mně Krtek hrozně zlepšuje život. Hlavně teda v energii, a hlavně nemyslím na domov. Tady je pro člověka opravdu úplně jiná energie, úplně jinej vzduch, ale jakmile přijdeš domů, tak už jsi sám v podstatě. Proto já jsem pořád na tom telefonu a furt s někým volám, protože cítím furt tuhle energii z Krtka i v tom WhatsAppu. Mě tohle hrozně naplňuje. Ty lidi, co tady jsou. Já ty lidi znám od mých 3 let. Třeba informantovi č. 6 byly taky tři roky, když jsme se poznali. To už je prostě rodina, víš. My jsme kamarádi po celý život a budeme až do smrti. A tohle mě hodně naplňuje. Protože někteří kamarádi mě zradili a bolelo mě to, ale v tom Krtku je to už rodinná záležitost a tyhle lidi mě nezradí.“